

Procedury reagowania na sytuacje kryzysowe

Zespół Szkolno – Przedszkolny w Mieroszynie

Dokument obejmuje klęski żywiołowe, awarie techniczne, zagrożenia bezpieczeństwa, zagrożenia zdrowotne oraz kryzysy psychologiczne.

Dane placówki	
Nazwa i adres	Zespół szkolno-Przedszkolny w Mieroszynie 84-103 Mieroszyno, ul. Szkolna 11a
Dyrektor	Izabela Borkowska
Osoba zastępująca dyrektora	Klaudia Abraham
Koordynator bezpieczeństwa	Szwemin Emilia
Data wprowadzenia	20.10.2026
Numer zarządzenia	37/2026

Spis treści

Karta pierwszej reakcji	3
Wprowadzenie i sposób korzystania z dokumentu	4
1 Podstawy prawne i najważniejsze pojęcia	4
2 Organizacja reagowania	6
3 Klęski żywiołowe i ekstremalne zjawiska pogodowe	10
4 Awarie techniczne i zakłócenia infrastruktury	13
5 Zagrożenia bezpieczeństwa	17
6 Zagrożenia zdrowotne.....	22
7 Kryzysy psychologiczne i przemoc	27
8 Działania po zdarzeniu	42
9 Wdrożenie i przegląd procedur.....	44
Załączniki.....	46

Karta pierwszej reakcji

Gdy zauważysz zagrożenie, nie czekaj na zebranie zespołu. Chroń ludzi, alarmuj i wykonuj poniższe kroki w granicach własnego bezpieczeństwa.

Krok	Działanie
1 CHROŃ	Przerwij zajęcia i odsuń uczniów od bezpośredniego zagrożenia. Nie zostawiaj grupy bez opieki.
2 ALARMUJ	Powiadom dyrektora. Gdy zagrożone jest życie, zdrowie lub bezpieczeństwo, dzwoń pod 112 bez oczekiwania na zgodę.
3 WYBIERZ TRYB	Ewakuuj, pozostań w bezpiecznej części budynku albo ukryj i zabezpiecz pomieszczenie – zależnie od miejsca zagrożenia.
4 POLICZ	Ustal liczbę uczniów i zgłoś każdą brakującą albo dodatkową osobę oraz jej ostatnie znane miejsce.
5 POMÓŻ	Udziel pierwszej pomocy. Użyj AED, jeśli jest wskazane. Nie narażaj siebie.
6 PRZEKAŻ	Po przybyciu służb podaj fakty i wykonuj polecenia osoby kierującej działaniami ratowniczymi.
7 NIE PUBLIKUJ	Nie przekazuj zdjęć, nazwisk ani niesprawdzonych informacji. Rodziców informuje wyznaczona osoba.

Ewakuacja

Stosuj, gdy zagrożenie jest w budynku, a droga wyjścia jest bezpieczna.

Pozostanie w budynku

Stosuj, gdy zagrożenie jest na zewnątrz, a wyjście zwiększa ryzyko, np. skażenie lub ekstremalna pogoda.

Ukrycie i zabezpieczenie

Stosuj przy bezpośrednim zagrożeniu ze strony napastnika, gdy bezpieczna ucieczka nie jest możliwa.

Alarm odwołuje dyrektor dopiero po potwierdzeniu przez właściwe służby.

Zasada nadrzędna

Najpierw chronimy życie i zdrowie. Pracownik nie wykonuje czynności wymagających specjalistycznych uprawnień i nie naraża siebie, aby ratować mienie. Po przybyciu służb stosuje się do ich poleceń.

1 Podstawy prawne i najważniejsze pojęcia

Dokument opracowano z uwzględnieniem w szczególności następujących aktów prawnych, w ich aktualnym brzmieniu:

- ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2026 r. poz. 820, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela;

- rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 1604, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej;
- ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;
- ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1907, z późn. zm.);
- rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie alarmów i komunikatów ostrzegawczych (Dz.U. z 2025 r. poz. 645);
- ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym;
- ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami (Dz.U. z 2019 r. poz. 1078, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (tekst jednolity: Dz.U. z 2026 r. poz. 110, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (tekst jednolity: Dz.U. z 2026 r. poz. 163, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w szczególności art. 304 § 2 (tekst jednolity: Dz.U. z 2026 r. poz. 490, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w szczególności art. 162;
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

1.1 Najważniejsze pojęcia

Pojęcie	Znaczenie w dokumencie
Sytuacja kryzysowa	Zdarzenie rzeczywiste lub prawdopodobne, które może zagrozić życiu, zdrowiu, bezpieczeństwu, ciągłości pracy szkoły albo wymaga skoordynowanej reakcji.
Ewakuacja	Uporządkowane opuszczenie zagrożonego miejsca i przejście do wskazanego miejsca zbiórki lub innego bezpiecznego obiektu.
Pozostanie w budynku	Przeniesienie uczniów do bezpiecznej części obiektu, zamknięcie okien i ograniczenie kontaktu ze środowiskiem zewnętrznym, gdy wyjście zwiększa ryzyko.
Ukrycie i zabezpieczenie	Pozostanie w zamkniętych pomieszczeniach, wyciszenie i ograniczenie widoczności w razie bezpośredniego zagrożenia ze strony napastnika.

Pojęcie	Znaczenie w dokumencie
Osoba dowodząca	Dyrektor, osoba formalnie go zastępująca albo – po przybyciu – dowódca właściwej służby.
Osoba ze szczególnymi potrzebami	Uczeń, pracownik lub gość wymagający dodatkowej pomocy w komunikacji, poruszaniu się, rozumieniu poleceń, regulacji emocji albo przyjmowaniu leków ratujących życie.

2 Organizacja reagowania

2.1 Stały podział odpowiedzialności

Osoba lub zespół	Podstawowe zadania
Dyrektor lub osoba zastępująca	Ocenia sytuację, decyduje o ewakuacji, pozostaniu w budynku albo ukryciu, wzywa służby, dzieli zadania i zatwierdza komunikaty.
Nauczyciel prowadzący zajęcia	Chroni uczniów pozostających pod jego opieką, zabiera listę lub ustala stan osobowy, wykonuje polecenia, zgłasza brakujące lub dodatkowe osoby.
Pracownicy administracji i obsługi	Alarmują, zabezpieczają dostęp w granicach bezpieczeństwa, obsługują media tylko jeśli są upoważnieni, kierują służby i osoby do właściwego miejsca.
Osoba udzielająca pierwszej pomocy	Ocenia stan poszkodowanego, udziela pomocy w granicach kompetencji, przekazuje informacje dyspozytorowi i zespołowi ratownictwa.
Pedagog, psycholog lub wyznaczony specjalista	Zapewnia pierwszą pomoc psychologiczną, rozpoznaje osoby wymagające pilnej opieki i koordynuje wsparcie po zdarzeniu.
Sekretariat lub wyznaczona osoba	Prowadzi wykaz komunikatów i połączeń, przygotowuje kontakty, wspiera kontrolowane przekazywanie uczniów opiekunom.
Inspektor ochrony danych	Wspiera ocenę i obsługę naruszenia ochrony danych oraz wymaganych zgłoszeń.
Wszyscy pracownicy	Niezwłocznie zgłaszają zagrożenie, reagują w granicach swoich możliwości, chronią dzieci, nie rozpowszechniają niesprawdzonych informacji.

2.2 Schemat działania w pierwszych dziesięciu minutach

Krok	Co należy zrobić
1 Zauważ i oceń	Przerwij wykonywane czynności. Ustal, co się dzieje, gdzie jest zagrożenie i czy zbliżenie się do niego jest bezpieczne.
2 Chronić	Odsuń uczniów od bezpośredniego zagrożenia. Nie pozostawiaj grupy bez opieki.
3 Alarmuj	Powiadom dyrektora i – gdy zagrożone jest życie, zdrowie lub bezpieczeństwo – zadzwoń pod 112. Nie czekaj na zgodę przełożonego, jeżeli zwłoka może zwiększyć szkodę.

Krok	Co należy zrobić
4 Wybierz tryb	Ewakuuj, pozostań w bezpiecznej części budynku albo ukryj i zabezpiecz pomieszczenie – zgodnie z rodzajem i położeniem zagrożenia.
5 Policz osoby	Ustal liczbę uczniów, pracowników i gości. Zgłoś każdą brakującą lub dodatkową osobę oraz ostatnie znane miejsce pobytu.
6 Pomóż	Udziel pierwszej pomocy bez narażania siebie. Wykorzystaj AED, jeśli jest dostępny i wskazany.
7 Ogranicz dostęp	Nie pozwalaj osobom postronnym wejść w strefę zagrożenia. Nie utrudniaj dojazdu służbom.
8 Przekaż informacje służbom	Powiedz, co się stało, gdzie jest zagrożenie, ile osób potrzebuje pomocy i czy wiadomo, gdzie są wszyscy uczniowie i pracownicy. Dalej wykonuj polecenia służb.
9 Komunikuj	Rodzicom i mediom przekazuj wyłącznie zatwierdzone, sprawdzone informacje. Chroń dane dzieci i poszkodowanych.
10 Zapisz przebieg	Zapisz najważniejsze decyzje i działania. Po zdarzeniu zapewnij pomoc, oceń możliwość wznowienia zajęć i ustal, co trzeba poprawić.

2.3 Wybór trybu ochrony

Jeżeli	Zwykle właściwe działanie
Zagrożenie jest w budynku, a droga wyjścia jest bezpieczna	Ewakuacja.
Zagrożenie jest na zewnątrz, np. toksyczna chmura, strzelanina w sąsiedztwie, ekstremalna pogoda	Pozostanie w budynku, przejście do bezpiecznych pomieszczeń, zamknięcie okien i wentylacji – zgodnie z poleceniami służb.
Napastnik znajduje się w budynku lub bezpośrednio przy nim, a bezpieczna ucieczka nie jest możliwa	Ukrycie i zabezpieczenie pomieszczeń; cisza; telefony wyciszone, bez wibracji; wezwanie 112, gdy można to zrobić bez ujawnienia miejsca.
Nie można wiarygodnie ocenić kierunku zagrożenia	Natychmiast powiadomić dyrektora i 112; wykonać polecenia służb; nie prowadzić ludzi w nieznaną strefę.

2.4 Alarmowanie i komunikaty

Placówka ustala jednoznaczne sygnały i komunikaty głosowe. Nie należy używać tego samego sygnału do ewakuacji i ukrycia. Pracownicy muszą wiedzieć, kto może wydać komunikat oraz jak postąpić w razie braku zasilania.

Rodzaj komunikatu	Treść komunikatu	Sposób ogłoszenia
Ewakuacja	UWAGA. Rozpoczynamy ewakuację. Proszę kierować się do wyjść zgodnie z oznakowaniem i poleceniami pracowników.	3 dzwonki + komunikat słowny
Pozostanie w budynku	UWAGA. Proszę pozostać w budynku i przejść do wskazanych pomieszczeń. Zamknąć okna. Czekać na dalsze polecenia.	1 długi dzwonek ciągły + komunikat słowny
Ukrycie i zabezpieczenie	Ustalony krótki komunikat, którego znaczenie znają pracownicy i uczniowie. UWAGA. Ukryj się w bezpiecznym miejscu	Wiadomość rozsyłana przez komunikatory + komunikat słowny
Odwołanie alarmu	Alarm odwołuje wyłącznie dyrektor po potwierdzeniu przez właściwe służby.	Wiadomość podana w dzienniku Librus, na tablicy ogłoszeń + komunikat słowny

2.5 Ewakuacja

- Nauczyciel przerywa zajęcia, wydaje krótkie polecenia, ustawia grupę i prowadzi ją oznaczoną drogą. Prawą stroną – o ile to możliwe. Wypełnia kartę alarmową. Nie wraca po rzeczy osobiste.
 - Sale 3,4,5,7, gabinety znajdujące się w głównym holu – wyjście główne
 - Sale 10,11,14,15, gabinet pedagoga – wyjście środkowe
 - Sale 24,25 – wyjście od strony szatni
 - Przedszkole – wyjście od strony boiska
- Jeżeli zwykła droga jest zadymiona, zablokowana lub prowadzi w stronę zagrożenia, wybiera drogę alternatywną albo pozostaje w bezpiecznym pomieszczeniu i zgłasza położenie służbom.
- Po wyjściu kieruje grupę do miejsca zbiórki, sprawdza obecność i zgłasza wynik osobie koordynującej. Nie odsyła ucznia samodzielnie do domu.
- Osoby wymagające pomocy otrzymują wsparcie zgodnie z imiennym planem. Winda jest używana tylko wtedy, gdy przewidują to rozwiązania techniczne obiektu i zezwalają służby.
- Powrót do budynku następuje wyłącznie po wyraźnej decyzji służb i dyrektora.

2.6 Bezpieczne przekazanie uczniów opiekunom

- Dyrektor wskazuje punkt odbioru oddalony od strefy działań ratowniczych oraz osobę prowadzącą rejestr.
- Uczeń jest przekazywany osobie uprawnionej zgodnie z dokumentacją szkoły, po potwierdzeniu jej tożsamości, o ile sytuacja pozwala na taką weryfikację.
- Wydanie ucznia odnotowuje się z godziną, imieniem i nazwiskiem odbierającego oraz podpisem pracownika prowadzącego rejestr.

- Nie publikuje się list poszkodowanych ani danych osób pozostających w szkole. Rodzice otrzymują jeden oficjalny kanał informacji.

3 Klęski żywiołowe i ekstremalne zjawiska pogodowe

3.1 Powódź i podtopienie

Zastosuj tę procedurę po otrzymaniu ostrzeżenia, przy gwałtownym wzroście poziomu wody albo po zalaniu terenu lub budynku.

Kiedy reagować

- ostrzeżenie RCB, IMGW, władz samorządowych lub służb;
- woda wdzierająca się na teren szkoły, cofka kanalizacyjna albo odcięcie dróg dojazdowych;
- ryzyko porażenia prądem, skażenia wody lub uszkodzenia konstrukcji.

Najważniejsza decyzja

Jeżeli woda odcina bezpieczną drogę wyjścia, pozostanie na wyższej kondygnacji może być bezpieczniejsze niż ewakuacja. Decyzję należy uzgodnić z 112 lub służbami na miejscu.

Co zrobić

1. Powiadomić dyrektora i w razie bezpośredniego zagrożenia zadzwonić pod 112.
2. Nie wchodzić do zalanych pomieszczeń. Odłączyć energię tylko przez osobę uprawnioną i tylko wtedy, gdy dojdzie do wyłącznika jest bezpieczne.
3. Przenieść ludzi na wyższą kondygnację albo przeprowadzić ewakuację trasą wskazaną przez służby. Nie prowadzić grupy przez płynącą wodę.
4. Zabrać listy uczniów, telefony służbowe, apteczkę i niezbędne leki ratujące życie, jeśli są dostępne bez opóźniania ewakuacji.
5. Sprawdzić obecność i zgłosić osoby brakujące. Wstrzymać wydawanie żywności i wody, jeżeli mogły zostać skażone.
6. Wykonać polecenia PSP, Policji, władz samorządowych i służb sanitarnych.

Czego nie robić

- samodzielnie przejeżdżać lub przechodzić przez zalane drogi;
- uruchamiać zalanych urządzeń;
- zezwalać na powrót do budynku bez kontroli instalacji i decyzji właściwych osób.

Po zdarzeniu

- zlecić ocenę konstrukcji, instalacji elektrycznej, gazowej, wodnej i sanitarnej;
- udokumentować straty i działania;
- zapewnić bezpieczną wodę, żywność i warunki sanitarne przed wznowieniem zajęć;
- poinformować organ prowadzący oraz rodziców o organizacji pracy.

3.2 Deszcze nawalne, burze, grad i silny wiatr

Najpierw odsuń ludzi od okien, drzew, lekkich konstrukcji i przedmiotów, które wiatr może poderwać.

Kiedy reagować

- ostrzeżenie meteorologiczne lub alert RCB;
- gwałtowne porywy wiatru, wyładowania, grad, intensywne opady;
- uszkodzenie dachu, wybite szyby, przewrócone drzewa lub zerwane przewody.

Co zrobić

1. Przerwać zajęcia na zewnątrz i wprowadzić uczniów do budynku, o ile dojście jest bezpieczne.
2. Zamknąć okna i drzwi. Odsunąć uczniów od przeszkleń oraz pomieszczeń pod uszkodzonym dachem.
3. Nie korzystać z boisk, placów zabaw, namiotów, wiat, drzew ani metalowych ogrodzeń.
4. W razie uszkodzenia obiektu wyłączyć zagrożoną część z użytkowania i skontaktować się z 112 lub zarządcą.
5. Jeżeli grupa jest poza budynkiem i nie może szybko dotrzeć do bezpiecznego obiektu, unikać wzniesień, pojedynczych drzew, wody i metalowych konstrukcji; rozproszyć grupę i przyjąć niską pozycję.
6. Po ustaniu zjawiska sprawdzić stan osobowy oraz drogi wyjścia przed przemieszczaniem grup.

Czego nie robić

- zbliżać się do zerwanych przewodów;
- wychodzić wyłącznie po to, aby zabezpieczyć mienie;
- stać przy oknach i obserwować zjawisko.

Po zdarzeniu

- dokonać oględzin obiektu przez osobę kompetentną;
- usunąć lub wygrodzić strefy z uszkodzeniami;
- powiadomić rodziców o zmianie organizacji pracy, jeżeli jest konieczna.

3.3 Mróz, intensywne opady śniegu i oblodzenie

Procedura obejmuje ryzyko wychłodzenia, wypadków na oblodzonych ciągach, awarii ogrzewania i przeciążenia dachu.

Kiedy reagować

- ostrzeżenie o silnym mrozie, zamieci lub oblodzeniu;
- temperatura pomieszczeń lub stan instalacji uniemożliwiający bezpieczne prowadzenie zajęć;
- sople, nawisy śnieżne, zablokowane wyjścia, śliskie dojścia.

Co zrobić

1. Ocenić drożność wejść, wyjść ewakuacyjnych i dróg dojazdu służb. Oznaczyć lub wyłączyć niebezpieczne miejsca.
2. Przenieść uczniów z niedogrzanych pomieszczeń. Zapewnić opiekę i bezpieczne oczekiwanie na odbiór.
3. Powiadomić dyrektora o awarii ogrzewania lub warunkach zagrażających zdrowiu; dyrektor ustala dalszą organizację zajęć zgodnie z przepisami BHP i w porozumieniu z organem prowadzącym.
4. Osobie z objawami wychłodzenia zapewnić suche, ciepłe miejsce, stopniowe ogrzewanie i ocenę medyczną; w ciężkich objawach zadzwonić pod 112.
5. Niezwłocznie zlecić bezpieczne usunięcie śniegu, sopli i awarii osobom uprawnionym.

Czego nie robić

- gwałtownie ogrzewać silnie wychłodzonej osoby;
- dopuszczać uczniów do samodzielnego usuwania śniegu lub lodu;
- wchodzić pod nawisy albo na dach bez uprawnień.

Po zdarzeniu

- odnotować decyzje organizacyjne;
- sprawdzić działanie ogrzewania i drożność wyjść;
- przekazać rodzicom jednoznaczną informację o odbiorze uczniów lub zmianach zajęć.

3.4 Upał i inne ekstremalne temperatury

Trzeba zapobiec przegrzaniu i szybko zauważyć objawy udaru ciepłego.

Kiedy reagować

- ostrzeżenie meteorologiczne;
- wysoka temperatura w salach;
- ból głowy, osłabienie, nudności, dezorientacja, gorąca skóra lub utrata przytomności.

Co zrobić

1. Ograniczyć wysiłek i pobyt na słońcu, zapewnić dostęp do wody oraz wykorzystać najchłodniejsze bezpieczne pomieszczenia.
2. Dostosować plan zajęć i przerw; obserwować szczególnie dzieci z chorobami przewlekłymi.
3. Osobę z objawami przegrzania przenieść do chłodnego miejsca, poluzować ubranie, chłodzić i podawać małe porcje wody tylko jeśli jest w pełni przytomna.
4. Przy zaburzeniach świadomości, drgawkach, omdleniu lub podejrzeniu udaru ciepłego zadzwonić pod 112 i rozpocząć chłodzenie zgodnie z instrukcjami dyspozytora.
5. Powiadomić rodzica o stanie ucznia i podjętych działaniach.

Czego nie robić

- podawać płynów osobie nieprzytomnej lub z zaburzeniami świadomości;
- zostawiać chorego bez nadzoru;
- kontynuować aktywności na zewnątrz mimo niebezpiecznych warunków.

Po zdarzeniu

- udokumentować zdarzenie zdrowotne;
- ocenić potrzebę czasowej zmiany organizacji zajęć i warunków lokalowych.

4 Awarie techniczne i zakłócenia infrastruktury

4.1 Przerwa w dostawie energii elektrycznej

Krótką awaria nie zawsze wymaga ewakuacji. Decyzję podejmuje się na podstawie widoczności, sprawności systemów bezpieczeństwa, temperatury, możliwości przygotowania posiłków i przewidywanego czasu awarii.

Kiedy reagować

- zanik oświetlenia i zasilania urządzeń;
- niesprawne oświetlenie awaryjne, alarm, wentylacja lub system kontroli dostępu;
- dym, zapach spalenizny, iskrzenie albo porażenie prądem.

Co zrobić

1. Zapewnić opiekę nad uczniami i ograniczyć przemieszczanie do czasu uruchomienia oświetlenia awaryjnego.
2. Jeżeli występuje dym, iskrzenie lub zapach spalenizny, uruchomić procedurę pożaru, zadzwonić pod 112 i nie dotykać urządzeń.
3. Powiadomić dyrektora, konserwatora lub zarządcę i operatora sieci. Nie wykonywać napraw bez uprawnień.
4. Sprawdzić funkcjonowanie urządzeń podtrzymujących leczenie, systemów przeciwpożarowych, łączności i zabezpieczenia wejść.
5. Dyrektor ocenia, czy warunki pozwalają kontynuować zajęcia, czy konieczna jest ewakuacja lub odbiór uczniów.

Czego nie robić

- używać otwartego ognia jako oświetlenia;
- samodzielnie otwierać rozdzielnic lub naprawiać instalację;
- uruchamiać agregatu w pomieszczeniu zamkniętym.

Po zdarzeniu

- przed ponownym uruchomieniem urządzeń uzyskać potwierdzenie bezpieczeństwa instalacji;
- sprawdzić żywność wymagającą chłodzenia i działanie systemów teleinformatycznych;
- odnotować czas i skutki awarii.

4.2 Przerwa w dostawie wody, awaria kanalizacji lub ogrzewania

Dyrektor ocenia, czy placówka może zapewnić higienę, wodę do picia, toalety, przygotowanie posiłków i właściwą temperaturę.

Kiedy reagować

- brak wody, niskie ciśnienie, informacja o niezdatności wody;
- wyciek ścieków, cofka, niedrożność kanalizacji;
- brak ogrzewania lub temperatura zagrażająca zdrowiu.

Co zrobić

1. Zamknąć dostęp do zalanej lub skażonej strefy i powiadomić dyrektora oraz zarządcę.
2. Nie używać wody do picia ani przygotowania posiłków, jeśli jej jakość jest niepewna. Stosować komunikaty przedsiębiorstwa wodociągowego i sanepidu.

3. Zapewnić wodę zastępczą i dostęp do bezpiecznych sanitariatów, jeśli jest to możliwe.
4. Dyrektor ocenia czas awarii i warunki BHP, konsultuje organ prowadzący i podejmuje decyzję o kontynuacji, skróceniu lub zawieszeniu zajęć w granicach obowiązujących przepisów.
5. Zapewnić opiekę uczniom do czasu ich bezpiecznego przekazania opiekunom.

Czego nie robić

- usuwać ścieków bez środków ochrony i przygotowania;
- wydawać żywności przygotowanej z użyciem wody o niepotwierdzonej jakości;
- pozostawić rodziców bez informacji o organizacji odbioru.

Po zdarzeniu

- przeprowadzić mycie i dezynfekcję zgodnie z zaleceniami;
- uzyskać potwierdzenie przydatności instalacji i wody;
- udokumentować decyzje oraz powiadomienia.

4.3 Ulatnianie się gazu

Każdy wyczuwalny zapach gazu lub sygnał detektora traktuje się jako potencjalne bezpośrednie zagrożenie.

Kiedy reagować

- charakterystyczny zapach, sygnał czujnika, syczenie instalacji;
- nagłe złe samopoczucie wielu osób w pobliżu instalacji;
- informacja od dostawcy lub służb.

Co zrobić

1. Nie używać włączników, telefonów ani urządzeń elektrycznych w strefie podejrzenia. Nie powodować iskry.
2. Jeżeli można to zrobić natychmiast i bez ryzyka, otworzyć ręcznie drzwi lub okna i zamknąć główny zawór przez osobę znającą jego położenie.
3. Spokojnie wyprowadzić ludzi z budynku; telefon pod 112 wykonać dopiero z bezpiecznego miejsca.
4. Uniemożliwić wejście do obiektu i przekazać służbom położenie instalacji oraz informację o osobach brakujących.
5. Nie wracać do czasu zgody straży pożarnej lub pogotowia gazowego.

Czego nie robić

- włączać lub wyłączać światła i urządzenia;
- używać windy;
- szukać miejsca wycieku na własną rękę;
- uruchamiać pojazd bezpośrednio przy budynku.

Po zdarzeniu

- zlecić kontrolę i naprawę osobom uprawnionym;
- udokumentować przegląd przed ponownym użytkowaniem obiektu.

4.4 Uszkodzenie konstrukcji lub awaria budowlana

Procedura dotyczy pęknięć, odspojenia elementów, zawalenia, uszkodzenia stropu lub dachu oraz zagrożenia po robotach budowlanych.

Kiedy reagować

- huk, drgania, nowe pęknięcia, opadanie tynku lub elementów;
- przechylenie ścian, sufitu, konstrukcji albo wyczuwalny ruch podłoża;
- uszkodzenie po wichurze, wybuchu, kolizji lub pracach.

Co zrobić

1. Natychmiast odsunąć ludzi od zagrożonego miejsca i nie przechodzić pod uszkodzonymi elementami.
2. Powiadomić dyrektora i 112. W razie ryzyka zawalenia ewakuować bez użycia wind i bez powodowania drgań.
3. Zabezpieczyć dostęp z bezpiecznej odległości. Nie wchodzić po dokumenty ani rzeczy.
4. Przekazać służbom informacje o układzie pomieszczeń, prowadzonych robotach, instalacjach i brakujących osobach.
5. Nie dopuszczać do użytkowania części obiektu bez oceny osoby posiadającej właściwe uprawnienia.

Czego nie robić

- samodzielnie podpierać lub usuwać elementów;
- gromadzić ludzi przy uszkodzonym obiekcie;
- uznać pęknięć za niegroźne bez fachowej oceny.

Po zdarzeniu

- uzyskać pisemne potwierdzenie możliwości użytkowania;
- ustalić zastępczą organizację zajęć;
- powiadomić organ prowadzący i rodziców.

4.5 Awaria komunikacyjna i odcięcie dojazdu

Procedura obejmuje wypadek przy szkole, blokadę drogi, unieruchomienie transportu szkolnego lub brak możliwości bezpiecznego odbioru uczniów.

Kiedy reagować

- wypadek, blokada albo zagrożenie na drodze;
- opóźnienie lub awaria autobusu;
- informacja Policji, przewoźnika lub organu prowadzącego.

Co zrobić

1. Zapewnić uczniom opiekę w bezpiecznym miejscu i ustalić ich liczbę.
2. Skontaktować się z przewoźnikiem, organem prowadzącym lub 112 zależnie od rodzaju zdarzenia.
3. Nie kierować rodziców ani autobusów w strefę działań służb. Wskazać alternatywny punkt odbioru, jeżeli został uzgodniony.
4. Przekazać rodzicom sprawdzoną informację o opóźnieniu i sposobie odbioru.
5. W razie wypadku transportu zastosować pierwszą pomoc, nie przemieszczać ciężko rannych bez konieczności i prowadzić listę osób przekazanych ratownikom.

Czego nie robić

- zwalniać uczniów bez potwierdzonego bezpiecznego sposobu powrotu;
- publikować danych poszkodowanych;
- organizować przejazdu przez zamkniętą strefę.

Po zdarzeniu

- sporządzić wykaz uczniów i przebieg działań;
- ustalić wsparcie psychologiczne po wypadku;
- przeanalizować organizację transportu.

4.6 Cyberatak, awaria systemów i wyciek danych

Najpierw zabezpiecz uczniów i ogranicz skutki awarii. Jeżeli mogło dojść do utraty lub ujawnienia danych, niezwłocznie przekaz sprawę dyrektorowi, administratorowi systemu i inspektorowi ochrony danych.

Kiedy reagować

- żądanie okupu, zablokowanie plików, nietypowe logowania;
- utrata urządzenia lub nośnika, wysłanie danych niewłaściwej osobie;
- niedostępność dziennika, poczty, telefonu lub kontroli dostępu.

Co zrobić

1. Odłączyć podejrzaną urządzenie od sieci przewodowej i Wi-Fi, nie wyłączać go, jeżeli nie ma takiego polecenia administratora, oraz nie usuwać śladów.
2. Powiadomić dyrektora, administratora IT i inspektora ochrony danych. Zapisać czas, objawy, komunikaty i wykonane działania.
3. Nie płacić okupu, nie kontaktować się ze sprawcą i nie rozpowszechniać zrzutów zawierających dane.
4. Przejsć na ustalony tryb awaryjny: papierowe listy obecności, telefoniczny kontakt, ręczne wydawanie uczniów i zabezpieczenie wejść.
5. Dyrektor reprezentujący administratora danych, po konsultacji z inspektorem ochrony danych i osobą odpowiedzialną za systemy IT, ocenia, czy doszło do naruszenia, jakie ryzyko powstało oraz czy wymagane jest zgłoszenie Prezesowi UODO i zawiadomienie osób. Jeżeli zgłoszenie jest wymagane, należy go dokonać bez zbędnej zwłoki, w miarę możliwości nie później niż w ciągu 72 godzin od stwierdzenia naruszenia.
6. W razie podejrzenia przestępstwa dyrektor zabezpiecza dowody i zawiadamia Policję lub właściwy zespół reagowania zgodnie z oceną specjalistów.

Czego nie robić

- samodzielnie przywracać kopii lub instalować narzędzi;
- ukrywać incydentu z obawy przed konsekwencjami;
- informować publicznie o szczegółach zabezpieczeń.

Ważne. Administrator danych to szkoła reprezentowana przez dyrektora. IOD doradza i monitoruje zgodność, natomiast osoba odpowiedzialna za IT zabezpiecza systemy i dowody techniczne. Nie każdy cyberatak jest naruszeniem danych i nie każde naruszenie wymaga zgłoszenia Prezesowi UODO.

Po zdarzeniu

- zmienić zagrożone dane uwierzytelniające z bezpiecznego urządzenia;
- odtworzyć systemy z kopii po decyzji administratora;
- przeprowadzić analizę przyczyn i udokumentować ocenę naruszenia.

5 Zagrożenia bezpieczeństwa

5.1 Pożar, zadymienie lub wybuch

Każdy, kto zauważy ogień, dym albo wybuch, alarmuje ludzi i służby. Gaszenie jest dopuszczalne wyłącznie w początkowej fazie, gdy nie opóźnia ewakuacji i nie zagraża pracownikowi.

Kiedy reagować

- ogień, dym, zapach spalenizny, trzask instalacji;
- alarm systemu sygnalizacji pożaru;
- wybuch lub gwałtowny wzrost temperatury.

Co zrobić

1. Uruchomić alarm pożarowy i zadzwonić pod 112, podając adres, miejsce pożaru, zagrożone osoby i numer kontaktowy.
2. Rozpocząć ewakuację zgodnie z instrukcją bezpieczeństwa pożarowego. Zamykać za sobą drzwi, ale ich nie zamykać na klucz.
3. Poruszać się nisko przy zadymieniu; nie wchodzić w dym. Jeżeli wyjście jest odcięte, pozostać w pomieszczeniu, uszczelnić drzwi, podejść do okna i powiadomić 112 o położeniu.
4. Nie używać wind. Nie wracać po rzeczy.
5. Na miejscu zbiórki sprawdzić obecność, zgłosić brakujące osoby i ostatnie znane miejsce pobytu.
6. Osoba znająca obiekt przekazuje dowódcy PSP plany, klucze, informację o mediach i niebezpiecznych substancjach.

Czego nie robić

- otwierać gorących drzwi;
- gasić urządzeń elektrycznych wodą;
- wracać do budynku bez zgody PSP;
- prowadzić poszukiwań w strefie zadymionej bez sprzętu i uprawnień.

Po zdarzeniu

- zabezpieczyć miejsce i dokumentację;
- zapewnić opiekę oraz odbiór uczniów;
- uruchomić wsparcie po zdarzeniu i przeanalizować przebieg ewakuacji.

5.2 Podejrzany przedmiot, przesyłka lub informacja o ładunku

Nie zakłada się z góry, że zgłoszenie jest fałszywe. Pracownik zachowuje spokój, nie dotyka przedmiotu i przekazuje Policji możliwie dokładne informacje.

Kiedy reagować

- nietypowa paczka, wystające przewody, plamy, zapach, brak nadawcy;
- telefon, wiadomość lub wpis o podłożeniu ładunku;
- pozostawiony bagaż w nietypowym miejscu.

Co zrobić

1. Nie dotykać, nie przenosić, nie otwierać i nie używać w bezpośrednim sąsiedztwie radiotelefonów lub telefonów.
2. Oddalić ludzi, zapamiętać wygląd przedmiotu i osoby, która go pozostawiła. Powiadomić dyrektora i 112.
3. Osoba odbierająca groźbę zapisuje dokładne słowa, czas, numer, odgłosy tła i cechy głosu; nie rozłącza rozmowy jako pierwsza, jeśli może ją bezpiecznie podtrzymać.
4. Dyrektor działa zgodnie z poleceniami Policji. Trasy i miejsca zbiórki dobiera tak, aby nie prowadziły obok podejrzanego przedmiotu.
5. Zabrać listy obecności tylko jeśli nie opóźnia to wyjścia. Nie używać szafek ani urządzeń znajdujących się w podejrzanej strefie.
6. Przekazać Policji nagrania, wiadomości i notatki bez ich edytowania lub rozpowszechniania.

Czego nie robić

- samodzielnie oceniać, czy przedmiot jest atrapą;
- fotografować z bliska;
- zarządzać automatycznej ewakuacji na stałe miejsce zbiórki bez oceny położenia zagrożenia.

Po zdarzeniu

- po decyzji służb przekazać komunikat rodzicom;
- zabezpieczyć dokumentację i monitoring;
- objąć wsparciem osoby silnie reagujące na zdarzenie.

5.3 Napastnik z bronią lub bezpośredni atak

Reakcja zależy od położenia napastnika. Osoby, które mają bezpieczną drogę oddalającą od zagrożenia, uciekają. Jeżeli ucieczka nie jest bezpieczna, ukrywają się i zabezpieczają pomieszczenie.

Kiedy reagować

- odgłosy strzałów, krzyki, widok broni;
- wiarygodna informacja o napastniku;
- atak na osobę lub próba sforsowania pomieszczeń.

Co zrobić

1. Jeżeli droga jest bezpieczna, natychmiast oddalić się od napastnika, pozostawić rzeczy i nie zatrzymywać się w miejscu widocznym z budynku.
2. Jeżeli ucieczka nie jest możliwa, zamknąć i zabarykadować drzwi, zgasić światła, odsunąć ludzi od drzwi i okien, wyciszyć telefony i zachować ciszę.
3. Zadzwonić pod 112, gdy można to zrobić bez ujawnienia miejsca. Podać adres, lokalizację napastnika, opis, broń, liczbę poszkodowanych i własne położenie.
4. Nie otwierać drzwi na głos osoby podającej się za pracownika. Reagować na jednoznaczne polecenia Policji.
5. W bezpośrednim kontakcie, gdy nie ma możliwości ucieczki ani ukrycia, podejmować działania obronne tylko jako ostateczność w celu ratowania życia.
6. Po wejściu Policji trzymać puste ręce widoczne, nie wykonywać gwałtownych ruchów i wykonywać polecenia.

Czego nie robić

- uruchamiać sygnału, który kieruje wszystkich na korytarze bez oceny sytuacji;
- zbliżać się do napastnika, nagrywać lub negocjować bez polecenia służb;
- opuszczać zabezpieczonego miejsca na podstawie plotki lub wiadomości z niepewnego źródła.

Ważne. Szczegóły sygnału i bezpiecznych pomieszczeń muszą wynikać z oceny konkretnego budynku oraz uzgodnień z Policją i PSP.

Po zdarzeniu

- niezwłocznie zapewnić pomoc medyczną i psychologiczną;
- utworzyć punkt łączenia rodzin poza strefą policyjną;
- chronić dane i nie publikować wizerunków;
- współpracować ze służbami w zabezpieczeniu dowodów.

5.4 Zagrożenie zewnętrzne, konflikt zbrojny i alarmowanie ludności

Procedura jest uruchamiana po oficjalnym alarmie, komunikacie władz lub służb albo po bezpośrednim rozpoznaniu zagrożenia. Placówka nie interpretuje samodzielnie sygnałów militarnych.

Kiedy reagować

- sygnał alarmowy lub komunikat ostrzegawczy;
- alert RCB, komunikat władz samorządowych, Policji, PSP lub administracji państwowej;
- wybuchy, ostrzały, działania zbrojne lub skażenie w otoczeniu.

Co zrobić

1. Sprawdzić oficjalny komunikat i powiadomić dyrektora. Wykonać polecenia właściwych władz i służb.
2. Jeżeli zagrożenie jest na zewnątrz, przenieść ludzi do wyznaczonych bezpiecznych pomieszczeń, z dala od okien i ścian zewnętrznych; zamknąć okna, drzwi i wentylację, jeśli komunikat tego wymaga.
3. Jeżeli zarządzono ewakuację, zabrać listy osób, apteczki, środki łączności i niezbędne leki ratujące życie bez opóźniania wyjścia.
4. Sprawdzić obecność, ustalić osoby wymagające wsparcia i ograniczyć korzystanie z telefonów do niezbędnej komunikacji.
5. Nie wydawać uczniów do samodzielnego wyjścia. Przekazanie opiekunom prowadzić tylko w miejscu i czasie uzgodnionym z osobą dowodzącą.
6. Śledzić wyłącznie oficjalne kanały. Prostować plotki krótkim komunikatem opartym na faktach.

Czego nie robić

- wychodzić, aby obserwować zdarzenie;
- prowadzić ewakuacji w stronę zagrożenia;
- publikować położenia grupy, tras lub zdjęć dzieci w czasie działań;
- wydawać preparatów z jodem bez oficjalnego polecenia i zasad dystrybucji.

Po zdarzeniu

- utrzymać ewidencję osób i decyzji;

- zapewnić wsparcie psychologiczne i ciągłość opieki;
- aktualizować działania zgodnie z komunikatami władz.

Obowiązujące alarmy i komunikaty ostrzegawcze

Rodzaj	Ogłoszenie	Odwołanie
Alarm dla ludności cywilnej	Modulowany dźwięk syreny alarmowej trwający trzy minuty albo trzykrotnie powtarzana zapowiedź słowna z podaniem rodzaju i obszaru zagrożenia.	Ciągły dźwięk syreny alarmowej trwający trzy minuty albo trzykrotnie powtarzana zapowiedź słowna o odwołaniu alarmu.
Komunikat ostrzegawczy	Komunikat RSO, komunikat radiowy lub telewizyjny, komunikat operatora sieci, komunikat na stronach internetowych albo ALERT RCB.	Informacja o odwołaniu zagrożenia przekazana odpowiednim kanałem przez właściwy organ.

Sygnałów publicznego alarmowania ludności nie należy utożsamiać ze szkolnym alarmem pożarowym ani komunikatem o ukryciu i zabezpieczeniu pomieszczeń. Placówka ustala własne komunikaty wewnętrzne w sposób, który nie powoduje pomyłki z sygnałem państwowym.

5.5 Niebezpieczny przedmiot, broń lub ostre narzędzie

Przedmiot traktuje się jako potencjalnie niebezpieczny niezależnie od deklarowanego zamiaru posiadacza.

Kiedy reagować

- ujawnienie broni, amunicji, noża lub przedmiotu wyglądającego jak broń;
- groźenie użyciem przedmiotu;
- informacja ucznia lub pracownika o takim przedmiocie.

Co zrobić

1. Nie chwytać za przedmiot i nie próbować siłowo rozbijać osoby, jeżeli nie jest to konieczne do odparcia bezpośredniego zamachu na życie.
2. Oddalić innych uczniów, zachować dystans i drogę wyjścia. Powiadomić dyrektora oraz Policję pod 112.
3. Jeżeli osoba współpracuje, spokojnie polecić pozostawienie przedmiotu na podłożu i odsunięcie się, bez gwałtownych ruchów.
4. Jeżeli osoba grozi lub atakuje, uruchomić procedurę napastnika: bezpieczna ucieczka albo ukrycie i zabezpieczenie.
5. Zabezpieczyć miejsce przed dostępem, ale nie dotykać pozostawionej broni. Przekazać ją Policji.
6. Powiadomić rodziców uczniów bez ujawniania danych innych dzieci; rozważyć działania wynikające z SOM oraz obowiązek zawiadomienia właściwych organów.

Czego nie robić

- przepytывать ucznia w obecności grupy;

- wkładać przedmioty do biurka lub sejfu;
- bagatelizować repliki lub atrap bez weryfikacji Policji.

Po zdarzeniu

- sporządzić odrębne, rzeczowe notatki świadków;
- zabezpieczyć monitoring;
- ustalić plan bezpieczeństwa i wsparcia dla uczestników.

5.6 Agresywna lub nieuprawniona osoba na terenie szkoły

Nie dopuść, aby osoba stanowiąca zagrożenie weszła do dzieci. Nie wdawaj się w spór i w razie potrzeby wezwij pomoc.

Kiedy reagować

- odmowa podania celu wizyty lub opuszczenia budynku;
- groźby, krzyk, niszczenie mienia, próba wejścia do sal;
- podejrzenie nietrzeźwości lub posiadania broni.

Co zrobić

1. Nie wpuszczać osoby do stref uczniowskich. Zachować dystans, stać blisko wyjścia i nie pozostawać samemu, jeśli można wezwać drugiego pracownika.
2. Mówić krótko i spokojnie: wskazać granicę, oczekiwane zachowanie i konsekwencję wezwania Policji.
3. Jeżeli osoba grozi, jest uzbrojona, próbuje wtargnąć albo zagraża dziecku, zadzwonić pod 112 i odsunąć uczniów.
4. Nie przekazywać dziecka osobie, która nie jest uprawniona do odbioru lub której stan stwarza zagrożenie. Stosować szkolną procedurę odbioru uczniów i w razie potrzeby wezwać Policję.
5. Zabezpieczyć nagrania, zapisać dokładne słowa i dane świadków.

Czego nie robić

- wdawać się w spór o rację;
- dotykać lub blokować osobę, jeśli nie wymaga tego bezpośrednia obrona;
- ujawniać planu lekcji, miejsca pobytu dziecka lub danych pracowników.

Po zdarzeniu

- poinformować osoby, których bezpieczeństwo może być nadal zagrożone;
- ustalić ograniczenia dostępu i wsparcie dla dziecka;
- rozważyć zawiadomienie organów i działania SOM.

6 Zagrożenia zdrowotne

6.1 Nagłe zachorowanie, uraz lub utrata przytomności

Pierwszej pomocy udziela się niezwłocznie, a wezwanie 112 nie wymaga wcześniejszej zgody rodzica ani dyrektora, gdy występuje zagrożenie życia lub zdrowia.

Kiedy reagować

- utrata przytomności, brak prawidłowego oddechu, drgawki;
- silny ból, duszność, ciężka reakcja alergiczna, znaczne krwawienie;
- uraz głowy, kręgosłupa, podejrzenie złamania lub inne nagłe pogorszenie.

Co zrobić

1. Ocenić bezpieczeństwo miejsca, reakcję i oddech. Wezwać pomoc oraz 112 zgodnie ze stanem poszkodowanego.
2. Przy braku prawidłowego oddechu rozpocząć resuscytację, użyć AED i wykonywać polecenia urządzenia oraz dyspozytora.
3. Przy prawidłowym oddechu zapewnić pozycję odpowiednią do urazu i stanu, monitorować oraz chronić przed wychłodzeniem.
4. Pierwszej pomocy udzielić niezwłocznie. Podawanie leku uczniowi przewlekłe choremu może odbywać się wyłącznie na podstawie wcześniejszych, indywidualnych i pisemnych ustaleń z rodzicem, informacji o sposobie postępowania wynikającej z zaleceń medycznych oraz dobrowolnej zgody pracownika na wykonanie czynności wykraczającej poza pierwszą pomoc. Zasady uzgodnić z pielęgniarką szkolną, jeżeli jest dostępna.
5. Powiadomić rodzica równoległe z działaniami ratunkowymi, nie zamiast wezwania zespołu ratownictwa.
6. Zapewnić opiekę nad pozostałymi uczniami i prywatność poszkodowanego.

Czego nie robić

- pozostawiać poszkodowanego samego;
- podawać jedzenia, picia lub leków osobie z zaburzeniami świadomości;
- przemieszczać po poważnym urazie bez konieczności;
- uzależniać pomocy od podpisania zgody.

Po zdarzeniu

- sporządzić dokumentację wypadku lub zdarzenia;
- uzupełnić wyposażenie apteczki;
- przekazać personelowi tylko informacje konieczne dla dalszego bezpieczeństwa.

6.2 Wypadek osoby pozostającej pod opieką szkoły

Każdy wypadek osoby pozostającej pod opieką szkoły wymaga reakcji. Najpierw udziel pomocy, a równocześnie zabezpiecz miejsce i powiadom dyrektora, aby rozpoczął postępowanie powypadkowe.

Kiedy reagować

- uraz, nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną albo zgłoszenie wypadku;
- konieczność udzielenia pierwszej pomocy lub konsultacji medycznej;

- wypadek podczas zajęć, przerwy, wyjścia, wycieczki albo innej formy opieki szkoły.

Co zrobić

1. Niezwłocznie zapewnić poszkodowanemu opiekę, sprowadzić fachową pomoc medyczną i w miarę możliwości udzielić pierwszej pomocy.
2. Powiadomić dyrektora. Dyrektor albo upoważniony pracownik niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów, pracownika służby BHP, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący oraz radę rodziców.
3. W razie wypadku śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego dyrektor niezwłocznie zawiadamia prokuratora i organ sprawujący nadzór pedagogiczny. W razie wypadku w wyniku zatrucia zawiadamia państwowego inspektora sanitarnego.
4. Zabezpieczyć miejsce wypadku przed dostępem osób niepowołanych i zachować jego stan, o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ani nie utrudnia ratowania życia.
5. Dyrektor powołuje zespół powypadkowy w składzie zgodnym z rozporządzeniem BHP. Zespół ustala okoliczności i przyczyny oraz sporządza dokumentację i protokół powypadkowy.
6. Przewodniczący zespołu poucza poszkodowanego lub jego przedstawicieli o prawach w postępowaniu. Protokół sporządza się w terminie 21 dni od zakończenia postępowania powypadkowego; w uzasadnionym przypadku później, z podaniem przyczyny.
7. Doręczyć protokół osobom uprawnionym i poinformować o prawie złożenia zastrzeżeń w ciągu siedmiu dni od doręczenia.
8. Wpisać zdarzenie do rejestru wypadków. Dyrektor omawia z pracownikami przyczyny i ustala środki zapobiegające podobnym zdarzeniom.

Czego nie robić

- opóźniać pomocy z powodu dokumentowania;
- przesuwać przedmiotów lub porządkować miejsca przed zabezpieczeniem dowodów, jeżeli nie wymaga tego ratowanie;
- ograniczać zawiadomień wyłącznie do rodzica;
- samodzielnie kwalifikować wypadku jako nieistotny i rezygnować z procedury bez oceny okoliczności.

Ważne. Szczegółowy skład zespołu, wzór protokołu i wzór rejestru wynikają z rozdziału 4 oraz załączników do rozporządzenia BHP szkół i placówek.

Po zdarzeniu

- monitorować stan poszkodowanego i realizację zaleceń zapobiegawczych;
- przechowywać dokumentację zgodnie z przepisami i ograniczyć dostęp do danych;
- przekazać organowi prowadzącemu i organowi nadzoru protokół na ich wniosek.

6.3 Podejrzanie choroby zakaźnej lub ognisko zachorowań

Szkoła nie rozpoznaje choroby zakaźnej. Reaguje na zaobserwowane objawy, zapewnia opiekę oraz stosuje aktualne zalecenia Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Kiedy reagować

- nagłe objawy zakaźne u ucznia lub pracownika;
- kilka podobnych zachorowań w grupie;

- informacja sanepidu, rodzica lub lekarza o rozpoznaniu wymagającym działań.

Co zrobić

1. Czasowo oddzielić osobę z objawami od grupy w sposób zapewniający opiekę, godność i stały nadzór osoby dorosłej. Nie określać tego działania jako medycznej izolacji.
2. W nagłym zagrożeniu zdrowia wezwać 112. W pozostałych przypadkach wezwać rodzica do niezwłocznego odebrania dziecka i przekazać informację o zaobserwowanych objawach.
3. Zastosować higienę rąk, wietrzenie, środki ochrony i dezynfekcję adekwatnie do ryzyka.
4. Dyrektor kontaktuje się z właściwą stacją sanitarno-epidemiologiczną, jeżeli wymagają tego przepisy, skala zdarzenia albo zalecenia dla danej choroby.
5. Prowadzić zestawienie niezbędnych informacji bez rozpowszechniania danych medycznych. Powiadamiać rodziców o zaleceniach, nie ujawniając tożsamości chorego.
6. Decyzje o ograniczeniu pracy placówki podejmować na podstawie obowiązujących przepisów i uzgodnień z właściwymi organami.

Czego nie robić

- publicznie wskazywać chorego;
- wprowadzać własnych okresów izolacji sprzecznych z aktualnymi zaleceniami;
- pozostawiać dziecka z objawami bez opieki.

Po zdarzeniu

- wykonać zalecenia sanepidu;
- uzupełnić środki higieny;
- ocenić, czy potrzebne jest wsparcie uczniów narażonych na stygmatyzację.

6.4 Wszawica

Wszawica jest problemem zdrowotnym i higienicznym, a nie podstawą do zawstydzania dziecka ani ujawniania jego danych grupie.

Kiedy reagować

- zgłoszenie rodzica lub pracownika;
- stwierdzenie pasożytów lub gniid przy zachowaniu zasad prywatności;
- nawracające przypadki w grupie.

Co zrobić

1. Przekazać rodzicowi dziecka dyskretną informację i zalecenie niezwłocznego zastosowania skutecznego preparatu zgodnie z instrukcją oraz kontroli domowników.
2. Powiadomić rodziców grupy o potrzebie sprawdzenia włosów i zasadach postępowania bez wskazywania konkretnego dziecka.
3. Kontrolę czystości skóry głowy powierzyć pielęgniarce środowiska nauczania i wychowania albo higienistce szkolnej, zgodnie z jej kompetencjami, zasadami opieki zdrowotnej nad uczniami i poszanowaniem prywatności.
4. Nauczyciel, pedagog ani pracownik obsługi nie wykonuje oględzin medycznych. Może przyjąć zgłoszenie, chronić dziecko przed stygmatyzacją i przekazać informację osobie właściwej.
5. W przypadku uporczywego problemu współpracować z pielęgniarką, rodzicem i – gdy zaniedbanie zagraża dobru dziecka – uruchomić adekwatne działania pomocowe lub ochronne.

6. Ograniczyć wspólne używanie czapek, szczotek, ozdób do włosów i tekstyliów mających kontakt z głową.

Czego nie robić

- ogłaszać nazwiska lub izolować dziecka w sposób stygmatyzujący;
- stosować środków owadobójczych w salach bez wskazań i zasad bezpieczeństwa;
- żądać informacji medycznych wykraczających poza potrzeby ochrony grupy.

Po zdarzeniu

- przypomnieć neutralne zasady profilaktyki;
- monitorować problem w uzgodnionym terminie;
- dokumentować działania bez zbędnych danych.

6.5 Podejrzenie zatrucia pokarmowego

Wiele podobnych objawów wymaga szybkiego przerwania wydawania podejrzanej żywności i konsultacji sanitarnej.

Kiedy reagować

- nudności, wymioty, biegunka, ból brzucha u kilku osób;
- gwałtowne pogorszenie po wspólnym posiłku;
- nieprawidłowy zapach, wygląd lub warunki przechowywania żywności.

Co zrobić

1. Ocenić stan chorych; przy zaburzeniach świadomości, silnym odwodnieniu, duszności lub ciężkim stanie zadzwonić pod 112.
2. Przerwać wydawanie podejrzanej potrawy, zabezpieczyć próbki i dokumentację żywienia zgodnie z wymaganiami; niczego nie wyrzucać do czasu uzgodnienia.
3. Powiadomić dyrektora, rodziców i właściwą stację sanitarno-epidemiologiczną.
4. Ustalić listę osób, które jadły posiłek, czas spożycia i objawy. Dane przekazywać tylko uprawnionym osobom.
5. Zapewnić higienę, osobne pojemniki i nadzór nad chorymi.

Czego nie robić

- podawać leków przeciwwymiotnych lub przeciwbiegunkowych bez wskazania medycznego;
- usuwać próbki i etykiet;
- bagatelizować kilku podobnych zachorowań.

Po zdarzeniu

- wykonać zalecenia sanepidu;
- przeprowadzić mycie i dezynfekcję;
- wznowić żywienie po usunięciu przyczyny i potwierdzeniu bezpieczeństwa.

6.6 Nieznana substancja, proszek, aerozol lub podejrzenie skażenia

Nie próbuj rozpoznawać substancji po zapachu ani przez dotyk. Odsuń ludzi i nie dopuść do jej rozprzestrzenienia.

Kiedy reagować

- rozsypany proszek, rozlana ciecz, nietypowa mgła lub zapach;
- podrażnienie oczu, kaszel, duszność lub złe samopoczucie wielu osób;
- przesyłka z nieznaną zawartością.

Co zrobić

1. Nie dotykać i nie sprzątać. Odsunąć ludzi, zamknąć pomieszczenie i wyłączyć wentylację tylko jeżeli można to zrobić bez wejścia w strefę.
2. Powiadomić dyrektora i 112. Podać objawy, wygląd substancji i liczbę narażonych.
3. Nie przeprowadzać ludzi przez skażoną strefę. O ewakuacji na zewnątrz lub pozostaniu w budynku decydować zgodnie z kierunkiem zagrożenia i poleceniami służb.
4. Osoby narażone odseparować od pozostałych, ograniczyć ich przemieszczanie i wykonać polecenia dotyczące dekontaminacji.
5. W przypadku kontaktu ze skórą lub oczami postępować według zaleceń 112 i karty charakterystyki, jeśli substancja jest znana.

Czego nie robić

- wąchać, dotykać lub zamiatać substancji;
- uruchamiać wentylatorów;
- pozwalać narażonym osobom swobodnie przemieszczać się po szkole;
- podejmować dekontaminacji na własną rękę poza prostym zdjęciem skażonej odzieży i płukaniem zaleconym przez dyspozytora.

Po zdarzeniu

- zlecić fachowe oczyszczenie;
- sporządzić listę narażonych;
- uzyskać zgodę służb na ponowne użytkowanie pomieszczeń.

6.7 Podejrzanie użycia lub posiadania substancji psychoaktywnej

Najpierw oceń stan ucznia i zabezpiecz pozostałe osoby. Potem udokumentuj fakty i podejmij działania wymagane przez prawo oraz szkolne procedury.

Kiedy reagować

- zaburzenia świadomości, nietypowe pobudzenie, senność, trudności z oddychaniem;
- ujawnienie substancji, opakowania lub urządzenia;
- wiarygodna informacja o użyciu, udzielaniu lub sprzedaży.

Co zrobić

1. Oceń stan ucznia. Przy utracie przytomności, zaburzeniach oddechu, drgawkach, ciężkim pobudzeniu lub nieznaną substancją wezwać 112 i udzielić pierwszej pomocy.
2. Zapewnić stały nadzór dwóch pracowników, o ile jest to możliwe, i odsunąć innych uczniów. Nie prowadzić rozmowy wyjaśniającej w stanie odurzenia.
3. Powiadomić dyrektora i rodzica. Wezwanie rodzica nie zastępuje pomocy medycznej ani Policji.
4. Nie przeszukiwać odzieży ani rzeczy ucznia siłą. Zażądać dobrowolnego wydania przedmiotu; w razie odmowy lub podejrzenia przestępstwa wezwać Policję.
5. Znalezioną substancję nie dotykać bez potrzeby, nie otwierać ani nie testować. Zabezpieczyć miejsce i przekazać Policji z opisem, kto i gdzie ją ujawnił.

6. Po zdarzeniu ustalić plan pomocy psychologiczno-pedagogicznej i działania profilaktyczne bez publicznego piętnowania ucznia.

Czego nie robić

- podawać kawy, prowokować wymiotów lub stosować domowych metod;
- zostawiać ucznia samego;
- wymuszać przyznania się;
- przekazywać substancji między wieloma pracownikami.

Po zdarzeniu

- sporządzić notatki uczestników i dokumentację medyczną zdarzenia;
- przeanalizować obowiązek zawiadomienia Policji lub sądu rodzinnego;
- objąć wsparciem ucznia i jego rodzinę.

7 Kryzysy psychologiczne i przemoc

Zasady obowiązujące w całym rozdziale:

- Każdy pracownik, który uzyska informację o zdarzeniu, reaguje niezwłocznie i przekazuje ją osobom odpowiedzialnym.
- Dyrektor jest informowany o każdym zdarzeniu. Jeżeli występuje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia, najpierw wzywa się pomoc pod numerem 112, a dyrektora powiadamia równolegle lub bezpośrednio po wezwaniu pomocy.
- Wychowawca jest włączany w każdą sprawę, w zakresie zgodnym z bezpieczeństwem dziecka i zasadą poufności.
- Psycholog i pedagog szkolny wspierają ocenę potrzeb ucznia, organizację pomocy oraz plan dalszego wsparcia. Nie zastępują służb ratunkowych ani specjalistów ochrony zdrowia.

Procedury w tej części należy stosować łącznie ze standardami ochrony małoletnich, szkolnymi zasadami pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz obowiązującymi procedurami interwencji. W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia należy niezwłocznie wezwać pomoc ratunkową pod numerem 112. Nie należy czekać na zgodę dyrektora. Po wezwaniu pomocy należy niezwłocznie poinformować dyrektora.

Pracownik szkoły nie zastępuje diagnozy ani leczenia specjalistycznego; jego zadaniem jest zauważenie sygnałów, spokojna rozmowa, zabezpieczenie ucznia i uruchomienie pomocy. **Rozmowa wspierająca nie może zamieniać się w przesłuchanie.**

W każdym przypadku osobą odpowiedzialną za podjęcie pierwszej reakcji jest pracownik, który zauważył zdarzenie lub uzyskał informację o nim. Dyrektor jest informowany o każdym zdarzeniu. Wychowawca uczestniczy w organizacji wsparcia ucznia, a psycholog i pedagog szkolny wspierają rozpoznanie potrzeb, organizację pomocy i planowanie dalszych działań.

7.1. Śmierć ucznia, pracownika lub osoby bliskiej uczniowi

Przekazuj wyłącznie potwierdzone informacje. Zapewnij uczniom opiekę, przewidywalność i możliwość rozmowy z zaufanym dorosłym. W przypadku śmierci samobójczej stosuj zasady bezpiecznej komunikacji: bez opisu metody, drastycznych szczegółów, idealizowania śmierci ani przypisywania jej jednej przyczynie.

Działania szkoły po samobójczej śmierci ucznia powinny być zaplanowane, skoordynowane i dostosowane do potrzeb poszczególnych osób oraz grup. Ich celem jest udzielenie wsparcia osobom dotkniętym stratą, ograniczenie ryzyka kolejnych zachowań samobójczych oraz przywracanie poczucia bezpieczeństwa w społeczności szkolnej.

Kiedy reagować

- Potwierdzona informacja od rodziny, Policji, szpitala lub innego uprawnionego źródła.
- Nagła śmierć na terenie szkoły lub informacja o śmierci osoby ważnej dla ucznia.
- Silna reakcja żałoby – wycofanie, wypowiedzi rezygnacyjne albo inne oznaki kryzysu u ucznia.
- W przypadku samobójczej śmierci ucznia – również sygnały wskazujące na silne poczucie winy, utożsamianie się ze zmarłym, wypowiedzi o chęci śmierci, naśladowanie zachowań autodestrukcyjnych lub rozpowszechnianie niebezpiecznych treści wśród rówieśników.

Co zrobić

1. Zweryfikować informację i uzgodnić sposób komunikowania zdarzenia.

Zweryfikować informację oraz uzgodnić z rodziną lub właściwymi służbami, co i komu można przekazać. Nie opierać komunikatu na niepotwierdzonych informacjach ani wpisach w mediach społecznościowych.

Odpowiedzialni: dyrektor lub wyznaczony przez niego pracownik; pracownik, który jako pierwszy uzyskał informację, nie rozpowszechnia jej przed weryfikacją.

2. Uruchomić zespół koordynujący działania szkoły.

Poinformować dyrektora. Wyznaczyć osobę koordynującą działania oraz osobę do kontaktu z rodziną. W przypadku samobójczej śmierci ucznia dyrektor ustala podział zadań, w szczególności dotyczących kontaktu z rodziną, komunikacji z pracownikami i uczniami, organizacji pomocy psychologicznej oraz współpracy ze specjalistami zewnętrznymi.

Odpowiedzialni: dyrektor koordynuje działania i wyznacza osoby; psycholog i pedagog szkolny wspierają planowanie pomocy; pozostali pracownicy realizują przydzielone zadania.

3. Poinformować uczniów i pracowników szkoły.

Przekazać uczniom informację prostym, spokojnym językiem, bez zbędnych szczegółów, w obecności znanego dorosłego. W miarę możliwości informację należy przekazać w naturalnych grupach szkolnych, np. podczas spotkania klasy z wychowawcą.

W przypadku śmierci samobójczej należy mówić o zdarzeniu w sposób otwarty, ale bez opisywania metody, okoliczności i drastycznych szczegółów. Nie należy spekulować o przyczynach śmierci ani wskazywać jednej osoby, sytuacji lub wydarzenia jako jej wyjaśnienia.

Pracownicy szkoły powinni wcześniej uzgodnić sposób odpowiadania na pytania uczniów. Należy poinformować ich, gdzie i u kogo mogą uzyskać pomoc. Informacje przekazywane rodzicom powinny zawierać wskazanie dostępnych form wsparcia dla dzieci.

Odpowiedzialni: dyrektor koordynuje komunikację i ustala osobę upoważnioną do kontaktu z mediami, jeśli zachodzi taka potrzeba; wychowawca przekazuje informację swojej klasie zgodnie z ustaleniami; psycholog lub pedagog szkolny wspiera przygotowanie komunikatów.

4. Zapewnić uczniom możliwość rozmowy i uzyskania pomocy.

Pozwolić na różne reakcje emocjonalne. Nie zmuszać do publicznego wypowiadania się ani omawiania szczegółów. Zapewnić uczniom możliwość indywidualnej rozmowy z wychowawcą, psychologiem lub pedagogiem szkolnym lub innym zaufanym dorosłym.

Wsparcie należy dostosować do potrzeb poszczególnych grup: klasy, do której uczęszczał zmarły uczeń, jego przyjaciół, uczniów z innych klas oraz pozostałych osób ze społeczności szkolnej. Nie należy zakładać, że wszyscy będą przeżywać stratę w taki sam sposób.

Odpowiedzialni: wszyscy pracownicy mający kontakt z uczniami; wychowawca, pedagog i psycholog szkolny organizują dodatkowe wsparcie.

5. Rozpoznać osoby szczególnie narażone i monitorować ich samopoczucie.

Rozpoznać uczniów szczególnie narażonych: bliskich zmarłemu, świadków zdarzenia, osoby po wcześniejszych kryzysach lub stratach, a także uczniów, którzy mogą odczuwać silne poczucie winy, wstydu, złości lub odpowiedzialności za śmierć kolegi albo koleżanki.

Zapewnić im indywidualny kontakt i – zależnie od potrzeb – kontakt z opiekunem i specjalistą. Zwracać uwagę na wypowiedzi rezygnacyjne, wycofanie, izolację, pogorszenie funkcjonowania, absencję oraz inne sygnały możliwego kryzysu.

W przypadku ujawnienia myśli samobójczych lub podejrzenia zamiaru samobójczego należy zastosować procedurę 7.2. „Podejrzenie zamiaru samobójczego”. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia należy wezwać pomoc pod numerem 112.

Odpowiedzialni: wychowawca, pedagog i psycholog szkolny; dyrektor zapewnia warunki do udzielenia pomocy.

6. Współpracować z rodziną zmarłego i rodzicami uczniów.

Utrzymywać kontakt z rodziną zmarłego za pośrednictwem wyznaczonej osoby. Uszanować jej prywatność i ustalenia dotyczące przekazywania informacji. Nie oczekiwać od rodziny publicznych wypowiedzi ani szczegółowego wyjaśniania okoliczności śmierci.

Przekazać rodzicom uczniów informację o sposobie reagowania szkoły, dostępnych formach pomocy oraz możliwości zgłoszenia niepokojących zmian w zachowaniu dziecka. Wskazać, że wypowiedzi o chęci śmierci, nasilona izolacja lub inne oznaki kryzysu wymagają potraktowania poważnie i niezwłocznego kontaktu z odpowiednimi specjalistami.

Odpowiedzialni: dyrektor lub wyznaczona osoba; wychowawcy, pedagog i psycholog szkolny wspierają komunikację oraz organizację pomocy.

7. Reagować na ryzyko naśladowania zachowań samobójczych i niebezpieczne treści.

Obserwować sytuację w klasach i grupach rówieśniczych oraz reagować na wypowiedzi idealizujące śmierć, zachęcające do naśladowania zachowań autodestrukcyjnych lub przypisujące samobójstwu funkcję rozwiązania problemów. Zwracać uwagę na rozpowszechnianie niepotwierdzonych informacji i szczegółów zdarzenia w mediach społecznościowych.

W razie wystąpienia takich sygnałów zapewnić odpowiednią rozmowę i wsparcie, a w przypadku podejrzenia zagrożenia samobójczego uruchomić procedurę 7.2.

Odpowiedzialni: wychowawcy, pedagog i psycholog szkolny; dyrektor koordynuje działania i zapewnia organizację wsparcia.

Czego nie robić

- Nie podawać metody ani drastycznych szczegółów śmierci.
- Nie przedstawiać śmierci jako rozwiązania problemów, aktu bohaterstwa lub skutku jednego wydarzenia.
- Nie organizować spontanicznych publicznych wypowiedzi ani memoriałów bez wcześniejszego uzgodnienia działań z dyrektorem i specjalistami; nie rozpowszechniać niepotwierdzonych informacji.
- Nie wymagać od uczniów ujawniania uczuć i nie pozostawiać bez wsparcia osób silnie reagujących.
- Nie spekulować o przyczynach śmierci ani nie obwiniać zmarłego, jego rodziny, rówieśników lub pracowników szkoły.
- Nie udostępniać osobom nieuprawnionym prywatnych informacji o zmarłym uczniu, jego rodzinie ani stanie psychicznym innych uczniów.
- Nie podejmować działań upamiętniających bez uwzględnienia ich możliwego wpływu na osoby szczególnie narażone.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor odpowiada za koordynację działań i komunikacji.

Po zdarzeniu

- **Ustalić plan wsparcia ze szkolnymi specjalistami na kolejne dni, tygodnie i miesiące.** Plan powinien określać osoby odpowiedzialne, dostępne formy pomocy, sposób monitorowania sytuacji oraz terminy ponownej oceny potrzeb. W razie potrzeby należy skonsultować plan ze specjalistą zewnętrznym.

Odpowiedzialni: psycholog i pedagog szkolny, wychowawca; dyrektor zatwierdza organizację działań.

- **Monitorować frekwencję, funkcjonowanie i sygnały kryzysu,** z poszanowaniem prywatności. Szczególną uwagę poświęcić osobom blisko związanym ze zmarłym oraz uczniom, u których pojawiają się wypowiedzi rezygnacyjne, izolacja, silne poczucie winy lub inne oznaki pogorszenia samopoczucia.

Odpowiedzialni: wychowawca, pedagog i psycholog szkolny.

- **Zapewnić możliwość dalszej pomocy psychologiczno-pedagogicznej** uczniom i pracownikom szkoły. W razie potrzeby wskazać możliwości uzyskania pomocy w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej odpowiedniej placówce specjalistycznej.

Odpowiedzialni: dyrektor, pedagog i psycholog szkolny.

- **Wspierać nauczycieli i innych pracowników szkoły**, którzy mogą doświadczać silnych emocji po śmierci ucznia, oraz zapewnić im możliwość konsultacji i omówienia sposobu reagowania na potrzeby uczniów.

Odpowiedzialni: dyrektor oraz – w miarę możliwości – specjaliści udzielający wsparcia.

- **Dokumentować podjęte działania i oceniać ich skuteczność.** Dokumentacja powinna obejmować istotne ustalenia organizacyjne, udzielone wsparcie i plan dalszych działań, z ograniczeniem dostępu do osób uprawnionych.

Odpowiedzialni: osoby realizujące działania; dyrektor nadzoruje dokumentację i przestrzeganie zasad poufności.

- **Ocenić potrzebę kontynuacji lub rozszerzenia wsparcia** oraz w razie potrzeby zaktualizować plan postwencji. Nie kończyć działań wyłącznie dlatego, że bezpośrednio po zdarzeniu nie obserwuje się widocznych oznak kryzysu.

Odpowiedzialni: dyrektor, pedagog i psycholog szkolny oraz osoby wyznaczone do realizacji planu.

7.2. Podejrzenie zamiaru samobójczego

Każdą wypowiedź o śmierci, beznadziejności, byciu ciężarem, pożegnaniu, ujawnienie planu lub nagłą niepokojącą zmianę zachowania należy potraktować poważnie. Tak samo należy potraktować informację o możliwym zamiarze samobójczym przekazaną przez osobę trzecią, np. innego ucznia, rodzica, pracownika szkoły lub inną osobę dorosłą. Nie należy ignorować takiej informacji tylko dlatego, że nie pochodzi bezpośrednio od ucznia. Należy spokojnie sprawdzić sytuację, zachowując poufność i nie obciążając osoby zgłaszającej odpowiedzialnością za dalsze działania.

Rozmowa o myślach samobójczych powinna być bezpośrednia, spokojna i nieoceniająca. Samo zapytanie o takie myśli nie „podsuwa” uczniowi pomysłu.

Kiedy reagować

- Wypowiedzi o chęci śmierci, braku sensu, beznadziejności lub byciu ciężarem.
- Wiadomość pożegnalna, rozdawanie ważnych rzeczy, ujawnienie planu lub dostępu do środków.
- Wcześniejsza próba samobójcza, samouszkodzenia, narastająca izolacja albo gwałtowna zmiana zachowania.
- Informacja od innego ucznia, rodzica, pracownika szkoły lub osoby postronnej, że uczeń mówił o zamiarze odebrania sobie życia, przygotowuje się do tego lub może znajdować się w bezpośrednim niebezpieczeństwie.

Co zrobić

1. Zadbać o prywatne i bezpieczne miejsce rozmowy. Słuchać uważnie, nie przerywać, nie oceniać i nie spieszyć się z dawaniem rad. Uznawać cierpienie ucznia, np. „Widzę, że jest Ci bardzo trudno. Chcę Ci pomóc”.
Odpowiedzialny: pracownik, który pierwszy rozmawia z uczniem. W razie możliwości w rozmowie wspiera go psycholog lub pedagog szkolny.
2. Zapytać wprost, prostym językiem: „Czy myślisz o odebraniu sobie życia?”, „Czy masz plan?”, „Czy masz dostęp do tego, czego zamierzasz użyć?” oraz „Czy zamierzasz zrobić to teraz?”. Dopytywać tylko w zakresie niezbędnym do ustalenia pilności pomocy.
Odpowiedzialny: pracownik prowadzący rozmowę; psycholog lub pedagog szkolny może wspierać ocenę sytuacji
3. Jeżeli informacja pochodzi od innej osoby, potraktować ją poważnie i niezwłocznie przekazać pracownikowi odpowiedzialnemu za interwencję, dyrektorowi oraz psychologowi lub pedagogowi szkolnemu. W miarę możliwości ustalić, czego dotyczyła wypowiedź lub zaobserwowane zachowanie, kiedy miało miejsce i czy istnieją przesłanki bezpośredniego zagrożenia. Nie prowadzić samodzielnego dochodzenia ani nie rozpowszechniać informacji wśród innych uczniów. Przeprowadzić rozmowę z uczniem oraz poinformować opiekunów.
Odpowiedzialni: osoba przekazująca informację powinna opisać to, co wie; pracownik przyjmujący zgłoszenie podejmuje działania zabezpieczające; dyrektor, psycholog i pedagog szkolny zostają niezwłocznie poinformowani.
4. Nie pozostawiać ucznia samego, jeśli istnieje ryzyko samobójstwa. Poinformować dyrekcję i szkolnych specjalistów. Zapewnić ciągłą obecność dorosłego do czasu przekazania opieki. Ograniczyć dostęp do niebezpiecznych przedmiotów lub substancji, o ile można to zrobić bez narażania siebie i innych.
Odpowiedzialni: pracownik obecny przy uczniu zapewnia bezpośredni nadzór; dyrektor organizuje dodatkową pomoc; psycholog, pedagog szkolny wspierają dalsze działania.
5. Przy próbie samobójczej w toku, bezpośrednim zamiarze, konkretnym planie i dostępie do środków, silnym pobudzeniu albo braku możliwości zapewnienia bezpieczeństwa natychmiast zadzwonić pod 112. Nie opóźniać wezwania pomocy przez procedury wewnętrzne.
Odpowiedzialny: pracownik, który rozpoznaje bezpośrednie zagrożenie; inny dostępny pracownik może równolegle powiadomić dyrektora i pokierować służby na miejsce.
6. Niezwłocznie poinformować dyrektora i szkolnych specjalistów oraz uruchomić szkolną procedurę. Skontaktować się z rodzicem lub opiekunem prawnym, chyba że kontakt mógłby narazić dziecko na krzywdę; w takim przypadku zastosować ścieżkę ochronną ze standardów ochrony małoletnich i powiadomić właściwe służby.
Odpowiedzialni: dyrektor koordynuje działania; wychowawca uczestniczy w organizacji wsparcia; psycholog lub pedagog szkolny wspiera ocenę potrzeb i plan pomocy. Kontakt z opiekunem prowadzi osoba wyznaczona przez dyrektora, z uwzględnieniem bezpieczeństwa ucznia.

7. Jeżeli zagrożenie nie jest bezpośrednie, nadal zapewnić bezpieczne przekazanie ucznia opiekunowi oraz pilną konsultację specjalisty zdrowia psychicznego. Przekazać opiekunowi konkretne obserwacje i zalecenie zabezpieczenia leków, broni, ostrych narzędzi i innych potencjalnie niebezpiecznych środków.
Odpowiedzialni: dyrektor lub wyznaczony pracownik koordynuje przekazanie; psycholog, pedagog szkolny przekazuje informacje dotyczące zaobserwowanych sygnałów i dalszego wsparcia; wychowawca uczestniczy w ustalaniu wsparcia szkolnego.
8. W razie odmowy współpracy, braku kontaktu z opiekunem lub wątpliwości co do bezpieczeństwa ucznia skonsultować dalsze działania z właściwymi służbami; przy zagrożeniu życia lub zdrowia dzwonić pod 112.
Odpowiedzialni: dyrektor i osoba prowadząca interwencję; każdy pracownik, który rozpoznaje bezpośrednie zagrożenie, ma obowiązek niezwłocznie wezwać pomoc.
9. Przed zakończeniem interwencji ustalić, kto przejmuje opiekę, dokąd uczeń zostanie przekazany i jakie są kolejne kroki. Sam podpis pod oświadczeniem lub obietnicą ucznia, że nie zrobi sobie krzywdy, nie zastępują oceny bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy.
Odpowiedzialni: dyrektor lub wyznaczony pracownik, przy współpracy z opiekunem psychologiem i pedagogiem szkolnym.

Czego nie robić

- Nie obiecywać tajemnicy; wyjaśnić, że informacja zostanie przekazana wyłącznie osobom potrzebnym do zapewnienia bezpieczeństwa.
- Nie zawstydząć, nie moralizować, nie bagatelizować, nie straszyć ani nie wdawać się w spór.
- Nie mówić „inni mają gorzej”, „weź się w garść” ani „masz dla kogo żyć”; nie naciskać na szybkie znalezienie rozwiązania.
- Nie zostawiać ucznia samego i nie odsyłać go samodzielnie do domu.
- Nie zastępować pomocy specjalistycznej kontraktem lub obietnicą, że uczeń nic sobie nie zrobi.
- Nie ignorować zgłoszenia tylko dlatego, że informacja pochodzi od innego ucznia lub osoby trzeciej.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor koordynuje działania, a wychowawca, psycholog i pedagog szkolny uczestniczą w organizacji wsparcia.

Po zdarzeniu

- Sporządzić rzeczową notatkę: czas, miejsce, zaobserwowane sygnały, możliwie dokładne słowa ucznia lub osoby zgłaszającej, podjęte działania i osoby powiadomione.
Odpowiedzialny: pracownik, który uzyskał informację lub podjął interwencję; jeśli działania prowadziło kilka osób, każda dokumentuje własne istotne obserwacje i czynności zgodnie z zasadami obowiązującymi w szkole.

- Ustalić osobę kontaktową w szkole, sposób zgłaszania pogorszenia stanu oraz plan dalszego wsparcia i monitorowania.
Odpowiedzialni: dyrektor, wychowawca, psycholog, pedagog szkolny.
- W porozumieniu z opiekunem i specjalistami zaplanować bezpieczny powrót do nauki oraz potrzebne dostosowania.
Odpowiedzialni: wychowawca i psycholog, pedagog szkolny, przy koordynacji dyrektora.
- Ograniczyć dostęp do informacji do osób, które muszą je znać.
Odpowiedzialni: wszyscy pracownicy mający dostęp do informacji; dyrektor nadzoruje przestrzeganie zasad poufności.

7.3. Próba samobójcza lub ciężkie samouszkodzenie na terenie szkoły

Najpierw ratuj życie. Równolegle zabezpiecz miejsce, odsuń świadków i zapewnij im opiekę. Nie czekaj na zgodę dyrektora, jeśli potrzebna jest pomoc ratunkowa.

Kiedy reagować

- Czynność samobójcza w toku lub podejrzenie próby.
- Uczeń po zażyciu substancji psychoaktywnej, z poważnym urazem albo krwawieniem.
- Znalezienie osoby nieprzytomnej lub wiadomość wskazująca na bezpośrednie zagrożenie.

Co zrobić

1. Natychmiast zadzwonić pod 112, podać lokalizację i stan poszkodowanego, wykonywać polecenia dyspozytora oraz udzielić pierwszej pomocy w granicach swoich umiejętności.
Odpowiedzialny: pracownik, który pierwszy rozpoznaje zagrożenie; inny pracownik może równolegle powiadomić dyrektora.
2. Nie pozostawiać poszkodowanego samego. Wysłać wskazaną osobę, by pokierowała służby do miejsca zdarzenia.
Odpowiedzialni: pracownik udzielający pomocy oraz drugi pracownik wyznaczony do kierowania służb na miejsce.
3. Powiadomić dyrektora i opiekuna, nie opóźniając ratowania życia. Zorganizować opiekę dla pozostałych uczniów.
Odpowiedzialni: pracownik obecny przy zdarzeniu lub wyznaczony współpracownik powiadamia dyrektora; dyrektor lub wskazany pracownik kontaktuje się z opiekunem; wychowawca organizuje wsparcie dla klasy, a psycholog lub pedagog szkolny pomaga uczniom.
4. Ograniczyć dostęp osób postronnych; nie pozwalać na fotografowanie, nagrywanie ani publikowanie materiałów.
Odpowiedzialni: pracownicy obecni na miejscu; dyrektor koordynuje organizację przestrzeni i opieki.
5. Zapisać istotne fakty i zabezpieczyć informacje przydatne służbom, nie przemieszczając niepotrzebnie przedmiotów i nie ingerując w miejsce zdarzenia.
Odpowiedzialny: pracownik wskazany przez dyrektora, o ile dokumentowanie nie utrudnia

udzielania pomocy; każdy świadek może zostać poproszony o przekazanie własnych obserwacji.

6. Po ustabilizowaniu sytuacji uruchomić wsparcie dla świadków, bliskich ucznia i innych osób szczególnie narażonych.

Odpowiedzialni: dyrektor, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny.

Czego nie robić

- Nie opóźniać wezwania pomocy ani pierwszej pomocy.
- Nie przesłuchiwać poszkodowanego ani nie domagać się wyjaśniania motywów.
- Nie sprzątać miejsca zdarzenia przed uzgodnieniem ze służbami.
- Nie pozostawiać świadków bez opieki i nie rozpowszechniać szczegółów.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy obecni przy zdarzeniu; dyrektor koordynuje dalsze działania, gdy nie koliduje to z udzielaniem pomocy.

Po zdarzeniu

- Skonsultować działania ze specjalistą i uruchomić plan postwencji.

Odpowiedzialni: dyrektor, pedagog i psycholog szkolny.

- Uzgodnić z uczniem, rodziną i specjalistami plan powrotu do szkoły, jeśli uczeń przeżył.

Odpowiedzialni: dyrektor, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny, we współpracy z opiekunem i specjalistami prowadzącymi leczenie.

- Monitorować osoby z grup ryzyka oraz reagować na naśladowanie zachowań i niebezpieczne treści w internecie.

Odpowiedzialni: wychowawca, pedagog i psycholog szkolny; dyrektor zapewnia organizację wsparcia.

7.4. Samouszkodzenia bez deklaruwanego zamiaru samobójczego

Samouszkodzenia mogą pełnić różne funkcje i wymagają spokojnej, nieoceniającej reakcji. Brak deklaruwanego zamiaru śmierci nie oznacza braku ryzyka; należy zapytać także o myśli samobójcze i aktualne bezpieczeństwo.

Kiedy reagować

- Widoczne obrażenia, blizny lub ujawnienie samouszkodzeń przez ucznia albo rówieśnika.
- Niepokojące treści w internecie lub sygnały, że zachowanie może się powtarzać.
- Współwystępujące wycofanie, silne napięcie, depresyjność lub wypowiedzi rezygnacyjne, np. „Nie ma sensu dalej próbować”, „Nic się już nie zmienia”, „Wszystko jest mi obojętne”, „Chciałbym/chciałabym zniknąć”, „Nie dam już rady”, „Jestem ciężarem dla innych”. Takie wypowiedzi należy potraktować poważnie i sprawdzić, czy towarzyszą im myśli samobójcze.

Co zrobić

1. Zapewnić spokojne, prywatne miejsce i zaufaną osobę dorosłą. W razie urazu udzielić pierwszej pomocy; przy poważnym urazie lub zagrożeniu życia wezwać 112.
Odpowiedzialni: pracownik, który zauważył uraz lub uzyskał informację; w razie zagrożenia życia lub zdrowia natychmiast wzywa pomoc.
2. Zapytać bez oceniania, co się wydarzyło, czy uczeń potrzebuje pomocy medycznej, czy myśli o odebraniu sobie życia i czy jest teraz bezpieczny. Nie skupiać rozmowy na szczegółach metody.
Odpowiedzialny: pracownik prowadzący pierwszą rozmowę; w razie potrzeby wsparcia udziela psycholog lub pedagog szkolny.
3. Słuchać i okazać zainteresowanie problemem, emocjami oraz potrzebami ucznia. Nie zakładać, że zachowanie jest próbą zwrócenia na siebie uwagi.
Odpowiedzialni: pracownik prowadzący rozmowę oraz szkolni specjaliści wspierający ucznia.
4. Niezwłocznie poinformować dyrektora oraz psychologa lub pedagoga szkolnego. Włączyć wychowawcę w organizację dalszego wsparcia, z poszanowaniem prywatności ucznia. Poinformować rodzica lub opiekuna prawnego o samouszkodzeniach i potrzebie zapewnienia dziecku pomocy, również wtedy, gdy uczeń sprzeciwia się przekazaniu tej informacji. Spokojnie zapytać ucznia, dlaczego nie chce, aby opiekun został poinformowany, i wysłuchać jego obaw. Sprzeciw ucznia nie zwalnia szkoły z obowiązku podjęcia działań niezbędnych do ochrony jego zdrowia i bezpieczeństwa.

Jeżeli uczeń obawia się, że poinformowanie rodzica może narazić go na przemoc, poniżanie, karanie zagrażające jego bezpieczeństwu, inne krzywdzenie lub niebezpieczne metody wychowawcze, nie należy automatycznie kontaktować się z domniemanym sprawcą ani przekazywać mu informacji bez oceny ryzyka. Należy zastosować odpowiednią ścieżkę interwencji opisaną w **standardach ochrony małoletnich obowiązujących w szkole — w części dotyczącej podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna oraz sposobu postępowania w razie zagrożenia dobra dziecka**. Należy niezwłocznie powiadomić dyrektora i osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń zgodnie ze standardami, a w razie podejrzenia popełnienia przestępstwa lub innego zagrożenia — właściwe służby. Jeżeli podejrzenie dotyczy dyrektora lub osoby przyjmującej zgłoszenie, należy skorzystać z alternatywnej ścieżki wskazanej w standardach.

Odpowiedzialni: pracownik, który uzyskał informację, niezwłocznie informuje dyrektora; psycholog lub pedagog szkolny wspiera rozmowę z uczniem i ocenę potrzeb; dyrektor lub osoba wyznaczona zgodnie ze standardami koordynuje kontakt z opiekunem i ewentualną interwencję ochronną; wychowawca uczestniczy w planowaniu wsparcia.

5. Uzgodnić pilną konsultację psychologiczną i/lub medyczną, osobę kontaktową w szkole i sposób zgłaszania narastającego napięcia.

Odpowiedzialni: pedagog i psycholog szkolny, wychowawca oraz dyrektor w zakresie organizacji pomocy; opiekun uczestniczy w zapewnieniu konsultacji, o ile kontakt z nim jest bezpieczny dla dziecka.

6. Ograniczyć dostęp do narzędzi i innych środków mogących służyć zrobieniu sobie krzywdy, angażując opiekuna i specjalistę. Jeśli istnieje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia,

zastosować procedurę 7.2 lub 7.3, zależnie od sytuacji.

Odpowiedzialni: pracownik obecny przy uczniu zabezpiecza sytuację w granicach swoich możliwości; dyrektor, psycholog i pedagog szkolny koordynują dalsze działania; opiekun podejmuje działania zabezpieczające w domu, jeśli jest to bezpieczne i właściwe.

Czego nie robić

- Nie karać, nie zawstydzać, nie grozić ani nie traktować samouszkodzeń jako manipulacji.
- Nie żądać obietnicy zaprzestania jako jedynego zabezpieczenia.
- Nie pokazywać ran innym uczniom ani nie omawiać zachowania publicznie.
- Nie wypytywać o szczegóły, które nie są potrzebne do oceny bezpieczeństwa.
- Nie obiecywać uczniowi, że informacja o samouszkodzeniach zostanie zachowana w tajemnicy.
- Nie rezygnować z koniecznego poinformowania opiekuna wyłącznie z powodu sprzeciwu ucznia; najpierw należy jednak ocenić, czy kontakt z opiekunem jest dla dziecka bezpieczny.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor, pedagog i psycholog szkolny koordynują działania zgodnie ze swoimi kompetencjami i standardami ochrony małoletnich.

Po zdarzeniu

- Ustalić ze specjalistami plan wsparcia na terenie szkoły i monitorowania, w miarę możliwości z udziałem wychowawcy, ucznia, opiekuna i specjalisty. Jeżeli kontakt z opiekunem może zagrażać dziecku, planować działania zgodnie ze standardami ochrony małoletnich.

Odpowiedzialni: psycholog i pedagog szkolny, wychowawca oraz dyrektor.

- Obserwować ryzyko izolacji, przemocy i naśladowania zachowań w grupie.

Odpowiedzialni: wychowawca, psycholog i pedagog szkolny.

- Przekazywać informacje tylko osobom, które muszą je znać, oraz dokumentować podjęte działania.

Odpowiedzialni: pracownicy uczestniczący w interwencji; dyrektor nadzoruje prawidłowy obieg dokumentacji.

7.5. Przemoc i agresja rówieśnicza

Szkoła najpierw przerywa krzywdzenie i chroni osobę pokrzywdzoną, a następnie wyjaśnia zdarzenie. Powtarzającej się przemocy, cyberprzemocy ani sytuacji z przewagą sił nie należy traktować jak zwykłego konfliktu.

Kiedy reagować

- Uderzenie, kopanie, groźby, wymuszanie, poniżanie, wykluczanie lub nękanie.
- Cyberprzemoc, publikowanie wizerunku lub treści bez zgody, podszywanie się, szantaż.

- Powtarzające się skargi, w przypadku ucznia, który może być ofiarą zachowania dotyczące unikania szkoły, lęku, izolacji lub nagłej zmiany zachowania.

Co zrobić

1. Przerwać zachowanie, rozdzielić uczniów i zapewnić bezpieczeństwo. W razie obrażeń udzielić pierwszej pomocy; w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia wezwać 112.
Odpowiedzialni: pracownik, który zauważył zdarzenie, oraz inni dostępni pracownicy wspierający interwencję.
2. Rozmawiać oddzielnie z osobą pokrzywdzoną, osobą podejrzaną o przemoc i świadkami. Słuchać bez sugerowania odpowiedzi, zapisywać fakty i dokładne wypowiedzi.
Odpowiedzialni: pracownik przyjmujący zgłoszenie i osoba wyznaczona do wyjaśnienia sytuacji zgodnie ze szkolną procedurą; psycholog lub pedagog szkolny wspiera rozmowy.
3. Zabezpieczyć wiadomości, zrzuty ekranu, linki i inne dowody; nie rozpowszechniać ich dalej.
Odpowiedzialni: pracownik przyjmujący zgłoszenie oraz osoba wyznaczona zgodnie z procedurą; w miarę potrzeby wsparcia udziela dyrektor lub zespół specjalistów.
4. Powiadomić dyrektora i osobę wskazaną w standardach ochrony małoletnich. Uruchomić szkolną procedurę, sporządzić dokumentację i poinformować opiekunów w sposób, który nie zwiększy zagrożenia dla dziecka. Wychowawcę należy włączyć w działania, o ile nie ma konfliktu interesów ani innych przeszkód związanych z bezpieczeństwem dziecka.
Odpowiedzialni: pracownik przyjmujący zgłoszenie niezwłocznie informuje dyrektora; dyrektor lub osoba wyznaczona koordynuje interwencję; pedagog, psycholog i wychowawca uczestniczą w organizacji pomocy.
5. Ocenić, czy należy zawiadomić Policję, prokuraturę lub sąd rodzinny oraz czy istnieją przesłanki do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”.
Odpowiedzialni: dyrektor i osoba odpowiedzialna za interwencje zgodnie ze standardami ochrony małoletnich, przy konsultacji z właściwymi specjalistami. Każdy pracownik realizuje własne obowiązki wynikające z przepisów.
6. Ustalić osobny plan bezpieczeństwa dla osoby pokrzywdzonej oraz działania pomocowe wobec osoby stosującej przemoc. Konsekwencje szkolne nie zastępują działań ochronnych.
Odpowiedzialni: dyrektor, wychowawca, psycholog i pedagog szkolny; plan powinien uwzględniać potrzeby i bezpieczeństwo obu stron, bez zrównywania odpowiedzialności za krzywdzenie.
7. Wyznaczyć termin sprawdzenia czy przemoc ustała, czy nie dochodzi do odwetu i czy bezpieczeństwo jest zapewnione również poza szkołą oraz w internecie.
Odpowiedzialni: wychowawca, psycholog lub pedagog szkolny; dyrektor nadzoruje realizację ustalonego planu.

Czego nie robić

- Nie pytać przy całej klasie, kto zaczął, ani nie organizować publicznej konfrontacji.
- Nie wymuszać przeprosin lub mediacji, gdy występuje lęk, przemoc albo nierównowaga sił.

- Nie zrównywać odpowiedzialności osoby pokrzywdzonej i sprawcy.
- Nie ujawniać osobom nieuprawnionym szczegółów interwencji dotyczących innych dzieci.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor koordynuje interwencję, a wychowawca i szkolni specjaliści organizują wsparcie.

Po zdarzeniu

- Zapewnić pomoc psychologiczno-pedagogiczną osobom stosownie do ich potrzeb.
Odpowiedzialni: pedagog i psycholog szkolny, wychowawca oraz dyrektor w zakresie organizacji pomocy.
- Monitorować bezpieczeństwo, możliwy odwet i funkcjonowanie grupy.
Odpowiedzialni: wychowawca, pedagog i psycholog szkolny.
- Ocenić skuteczność podjętych działań w terminie wskazanym w planie.
Odpowiedzialni: dyrektor oraz osoby wyznaczone do realizacji planu.

7.6. Silna reakcja stresowa, panika lub zachowanie dezorganizujące

Celem pierwszej reakcji jest przywrócenie poczucia bezpieczeństwa i orientacji, a nie prowadzenie terapii w miejscu zdarzenia.

Kiedy reagować

- Hiperwentylacja, drżenie, płacz, osłupienie lub dezorientacja.
- Gwałtowne pobudzenie, ucieczka albo niemożność wykonania prostych poleceń.
- Reakcja po wypadku, przemocy, alarmie lub trudnej wiadomości.

Co zrobić

1. Zaprowadzić ucznia do spokojnego, bezpiecznego miejsca i ograniczyć liczbę osób obecnych.
Odpowiedzialny: pracownik, który zauważył reakcję; w razie potrzeby drugi pracownik pomaga zabezpieczyć miejsce.
2. Przedstawić się, mówić spokojnie i krótkimi zdaniami, podawać jedno proste polecenie naraz.
Odpowiedzialny: pracownik pozostający z uczniem.
3. Zachęcić do spokojniejszego oddechu bez wymuszania głębokich wdechów; pomóc skierować uwagę na otoczenie, policzyć z uczniem.
Odpowiedzialny: pracownik udzielający wsparcia; jeśli objawy utrzymują się lub budzą niepokój, należy skonsultować się ze szkolnym specjalistą lub służbami medycznymi.
4. Sprawdzić, czy objawy mogą mieć przyczynę medyczną. Przy utracie przytomności, urazie, nasilonej duszności, bólu w klatce piersiowej lub wątpliwościach wezwać 112.
Odpowiedzialny: pracownik obecny przy uczniu; dyrektor jest informowany bez opóźniania potrzebnej pomocy.
5. Nie zostawiać dziecka samego; po ustabilizowaniu sytuacji skontaktować się z opiekunem i ustalić dalszą opiekę.

Odpowiedzialni: pracownik zapewnia opiekę do czasu bezpiecznego przekazania ucznia; dyrektor lub osoba wyznaczona kontaktuje się z opiekunem; wychowawca i szkolni specjaliści uczestniczą w organizacji dalszego wsparcia.

Czego nie robić

- Nie otaczać ucznia tłumem i nie dotykać bez uprzedzenia.
- Nie mówić „weź się w garść” ani „nic się nie stało”.
- Nie zmuszać do szczegółowego opowiadania zdarzenia.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor organizuje dalsze działania po ustabilizowaniu sytuacji.

Po zdarzeniu

- Ocenić potrzebę konsultacji specjalistycznej.
Odpowiedzialni: psycholog i pedagog szkolny, w razie potrzeby we współpracy z opiekunem.
- Uzgodnić plan powrotu do zajęć i osobę, do której uczeń może zwrócić się o pomoc.
Odpowiedzialni: wychowawca, psycholog i pedagog szkolny.
- Monitorować samopoczucie z poszanowaniem prywatności.
Odpowiedzialni: wychowawca i szkolni specjaliści; dyrektor zapewnia warunki do realizacji ustalonego wsparcia.

7.7. Ujawnienie krzywdzenia dziecka lub podejrzenie przemocy ze strony osoby dorosłej

Każde ujawnienie lub uzasadnione podejrzenie krzywdzenia dziecka należy potraktować poważnie. Priorytetem jest bezpieczeństwo małoletniego. Pracownik wysłuchuje dziecka, nie prowadzi własnego dochodzenia i postępuje zgodnie ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi w placówce.

Jeżeli podejrzenie dotyczy dyrektora, wychowawcy lub osoby odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń, nie należy przekazywać sprawy wyłącznie tej osobie. Trzeba zastosować alternatywną ścieżkę określoną w szkolnych standardach ochrony małoletnich.

Kiedy reagować

- Dziecko mówi o przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej, zaniedbaniu, groźbach albo wykorzystywaniu.
- Widoczne obrażenia, silny lęk przed konkretną osobą lub inne sygnały budzące uzasadniony niepokój.
- Informacja od świadka, rodzica, pracownika lub innej osoby o możliwym krzywdzeniu.

Co zrobić

1. Zapewnić dziecku spokojne i bezpieczne miejsce. Wysłuchać go bez nacisku i podziękować za zaufanie.
Odpowiedzialny: pracownik, który uzyskał informację lub zauważył niepokojące sygnały.

2. Nie obiecywać tajemnicy; wyjaśnić, że informacja zostanie przekazana osobom, które mogą pomóc zapewnić bezpieczeństwo.

Odpowiedzialny: pracownik rozmawiający z dzieckiem.

3. Zadawać tylko niezbędne, otwarte pytania dotyczące bieżącego bezpieczeństwa. Nie sugerować odpowiedzi i nie prosić o wielokrotne opowiadanie zdarzenia.
Odpowiedzialny: pracownik przyjmujący informację; dalsze czynności prowadzi się zgodnie z obowiązującymi standardami.
4. Przy bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia albo potrzebie pilnej pomocy medycznej zadzwonić pod 112.

Odpowiedzialny: pracownik, który rozpoznaje zagrożenie. Wezwanie pomocy ma pierwszeństwo przed powiadamianiem dyrektora i realizacją dalszych czynności wewnętrznych.

5. Niezwłocznie poinformować dyrektora i osobę wskazaną w standardach ochrony małoletnich. Jeżeli podejrzenie dotyczy dyrektora lub osoby przyjmującej zgłoszenia, skorzystać z alternatywnej ścieżki opisanej w standardach. Jeżeli podejrzenie dotyczy wychowawcy, nie powierzać mu samodzielnego prowadzenia interwencji ani podejmowania decyzji o kontakcie z domniemanym sprawcą. Wychowawca może zostać włączony w działania tylko w zakresie, który nie zagraża dziecku i nie narusza procedury.
Odpowiedzialni: pracownik przyjmujący zgłoszenie niezwłocznie uruchamia procedurę; dyrektor lub osoba wyznaczona zgodnie ze standardami koordynuje działania, z wyjątkiem sytuacji, w której podejrzenie dotyczy tej osoby.
6. Sporządzić rzeczową notatkę, oddzielając własne obserwacje od informacji przekazanych przez dziecko lub inne osoby.

Odpowiedzialny: pracownik, który uzyskał informację lub dokonał obserwacji; dokumentacja jest przekazywana i przechowywana zgodnie z procedurami szkoły.

7. Ocenić – zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami – konieczność zawiadomienia Policji, prokuratury lub sądu rodzinnego oraz uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”.
Odpowiedzialni: dyrektor lub osoba upoważniona zgodnie ze standardami ochrony małoletnich, przy współpracy z osobą odpowiedzialną za interwencje. Każdy pracownik realizuje własne obowiązki wynikające z przepisów.
8. Kontakt z rodzicem lub opiekunem prowadzić z uwzględnieniem bezpieczeństwa dziecka. Nie informować domniemanego sprawcy ani nie podejmować działań, które mogłyby zwiększyć ryzyko dla dziecka. Jeżeli podejrzenie dotyczy rodzica lub opiekuna albo istnieje uzasadniona obawa, że poinformowanie go może narazić dziecko na krzywdę, zastosować ścieżkę ochronną przewidzianą w standardach i skonsultować dalsze kroki z właściwymi służbami.

Odpowiedzialni: dyrektor lub osoba wyznaczona zgodnie ze standardami; pracownik, który uzyskał zgłoszenie, przekazuje wszystkie istotne informacje.

9. Włączyć wychowawcę, pedagoga i psychologa szkolnego w organizację wsparcia dziecka, o ile jest to zgodne z bezpieczeństwem dziecka, poufnością i procedurą. Jeżeli podejrzenie dotyczy wychowawcy, jego obowiązki związane z organizacją wsparcia przejmuje inna osoba wyznaczona przez dyrektora lub wskazana w alternatywnej ścieżce.

Odpowiedzialni: dyrektor lub osoba prowadząca interwencję oraz pedagog i psycholog szkolny.

Czego nie robić

- Nie konfrontować dziecka z domniemanym sprawcą ani nie organizować wspólnej rozmowy.
- Nie przesłuchiwać, nie zadawać pytań sugerujących i nie podważać relacji dziecka.
- Nie obwiniać, nie oceniać i nie ujawniać informacji osobom nieuprawnionym.
- Nie kontaktować się automatycznie z domniemanym sprawcą, jeżeli mogłoby to zwiększyć zagrożenie dla dziecka.
- Nie prowadzić interwencji wyłącznie za pośrednictwem osoby, której dotyczy podejrzenie.

Odpowiedzialni za przestrzeganie powyższych zasad: wszyscy pracownicy szkoły; dyrektor lub osoba wyznaczona zgodnie ze standardami koordynuje interwencję, z uwzględnieniem alternatywnej ścieżki w przypadku podejrzenia dotyczącego dyrektora lub innej osoby odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń.

Po zdarzeniu

- Przechowywać dokumentację z ograniczeniem dostępu do osób upoważnionych.
Odpowiedzialni: osoby wyznaczone zgodnie ze standardami ochrony małoletnich; dyrektor nadzoruje przestrzeganie zasad dokumentowania i poufności, o ile sam nie jest osobą, której dotyczy podejrzenie.
- Monitorować bezpieczeństwo dziecka i realizację planu wsparcia.
Odpowiedzialni: osoba prowadząca interwencję, pedagog i psycholog szkolny oraz wychowawca, jeżeli jego udział jest bezpieczny i właściwy.
- Zapewnić pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz współpracę z właściwymi instytucjami.
Odpowiedzialni: dyrektor lub osoba wyznaczona zgodnie ze standardami, pedagog i psycholog szkolny oraz inne osoby wskazane w planie pomocy.

8 Działania po zdarzeniu

8.1 Pierwsze dwie godziny

- Potwierdzić stan uczniów i pracowników oraz miejsce pobytu osób przekazanych służbom.
- Wyznaczyć jedną osobę do kontaktu z rodzinami i jedną do współpracy ze służbami. Nie podawać danych poszkodowanych osobom nieuprawnionym.

- Zapewnić opiekę uczniom oczekującym na odbiór i osobom w silnym stresie.
- Zabezpieczyć miejsce osobowy, dokumenty, monitoring, wiadomości i przedmioty zgodnie z poleceniami służb.
- Prowadzić chronologię decyzji: kto, kiedy, na podstawie jakiej informacji i co zrobił.

8.2 Pierwsza doba

- Poinformować organ prowadzący i inne właściwe instytucje w zakresie wynikającym z rodzaju zdarzenia.
- Ustalić, czy placówka może bezpiecznie pracować oraz jakie zmiany organizacyjne są konieczne.
- Przekazać rodzicom spójny komunikat obejmujący fakty, działania szkoły, organizację kolejnego dnia i dostępne formy pomocy.
- Rozpoznać osoby bezpośrednio poszkodowane, świadków, rodzeństwo, bliskich przyjaciół i osoby z wcześniejszymi kryzysami.
- Nie organizować obowiązkowego grupowego odreagowania polegającego na szczegółowym odtwarzaniu zdarzenia. Zapewnić dobrowolne, dopasowane wsparcie.

8.3 Do czternastu dni

- Przeprowadzić spotkanie zespołu: co zadziało, co zawiodło, jakie zasoby były niedostępne i kto odpowiada za poprawę.
- Zaktualizować listy kontaktów, plany pomieszczeń, przydział zadań i sposoby komunikacji.
- Monitorować absencję, lęk, unikanie szkoły, konflikty, stygmatyzację oraz objawy przeciążenia pracowników.
- Przekazać poszkodowanym informację o dostępnych świadczeniach i instytucjach bez wymuszania ujawniania szczegółów.
- Udokumentować wnioski i termin sprawdzenia wykonania zaleceń.

8.4 Komunikacja z rodzicami i mediami

Zasada	Praktyczne zastosowanie
Jeden kanał	Komunikaty publikuje dyrektor lub wyznaczona osoba w ustalonym dzienniku, wiadomości SMS lub na stronie placówki.
Tylko fakty	Nie podaje się przypuszczeń, motywów ani niesprawdzonych liczb.
Ochrona prywatności	Nie podaje się nazwisk, diagnoz, obrażeń ani danych rodzin bez podstawy prawnej i potrzeby.
Instrukcja dla rodziców	Każdy komunikat wskazuje, co rodzic ma zrobić, gdzie nie przyjeżdżać i gdzie uzyskać kolejną informację.
Media	Pracownicy kierują pytania do osoby upoważnionej. Nie komentują zdarzenia z prywatnych kont.

Zasada	Praktyczne zastosowanie
Korekta plotek	Szkoła koryguje istotną nieprawdę krótkim komunikatem, bez powielania szkodliwych szczegółów.

9 Wdrożenie i przegląd procedur

9.1 Minimalny plan wdrożenia

Termin	Działanie	Odpowiedzialny	Potwierdzenie
Przed wprowadzeniem	Uzupełnienie danych placówki, kontaktów, map, miejsc zbiórki i bezpiecznych pomieszczeń.	Dyrektor	
Przed wprowadzeniem	Uzgodnienie procedur z instrukcją pożarową, BHP, SOM, dokumentacją RODO i zasadami pierwszej pomocy.	Dyrektor i osoby funkcyjne	
Do 30 dni	Zapoznanie wszystkich pracowników, w tym osób czasowo zatrudnionych.	Dyrektor	
Do 60 dni	Przećwiczenie komunikatów, liczenia osób i co najmniej jednego scenariusza adekwatnego do obiektu.	Zespół bezpieczeństwa	
W ciągu roku	Szkolenie przypominające i ćwiczenia uwzględniające osoby ze szczególnymi potrzebami.	Dyrektor	
Po każdym zdarzeniu	Analiza działań i aktualizacja procedur.	Zespół wyznaczony	
Co najmniej raz w roku	Przegląd kontaktów, wyposażenia, przydziału ról i zgodności z organizacją placówki.	Dyrektor	

9.2 Lista kontroli gotowości

- ☐ Aktualne numery alarmowe i kontakty funkcyjne są dostępne w sekretariacie, pokoju nauczycielskim i miejscach ustalonych przez dyrektora.
- ☐ Pracownicy znają zastępstwo dyrektora i wiedzą, kto może ogłosić alarm.
- ☐ Sygnały ewakuacji, pozostania w budynku i ukrycia są rozróżnialne.
- ☐ Drogi ewakuacji, miejsce zbiórki i alternatywne miejsce zbiórki są znane i drożne.
- ☐ Wyznaczono bezpieczne pomieszczenia na wypadek zagrożenia zewnętrznego i napastnika.

- ☐ Istnieją indywidualne zasady pomocy osobom ze szczególnymi potrzebami.
- ☐ Listy obecności i wykaz gości można szybko odtworzyć również bez dostępu do systemów.
- ☐ Apteczki i AED są oznakowane, dostępne i kontrolowane.
- ☐ Klucze, wyłączniki mediów i dokumentacja techniczna są dostępne osobom uprawnionym.
- ☐ Ustalono awaryjną komunikację z rodzicami i ręczny sposób wydawania uczniów.
- ☐ Administrator IT i IOD uzgodnili postępowanie na wypadek cyberataku i naruszenia danych.
- ☐ Personel zna procedury ryzyka samobójczego, przemocy i pierwszej pomocy psychologicznej.
- ☐ Ćwiczenia są dokumentowane, a wnioski mają wskazane osoby i terminy realizacji.

Załącznik 1 Karta danych alarmowych placówki

Pozycja	Dane
Adres i dokładny opis dojazdu	Ul. Szkolna 2 84-103 Mieroszyno
Numer 112	112
Komenda Policji	997, KPP w Pucku 47 742 52 52
Jednostka PSP lub OSP	998, KPSP w Pucku 47 741 87 60
Pogotowie gazowe	992
Pogotowie energetyczne	991
Pogotowie wodociągowe	Ekowik 519 140 208
Stacja sanitarno-epidemiologiczna	PSSE w Pucku 58 673 03 41
Organ prowadzący	Gmina Puck
Kuratorium oświaty	Pomorskie Kuratorium Oświaty w Gdańsku
Inspektor OC w Gminie Puck	58 6735613
Pomoc techniczna IT	DAKAR 886867803,504389439
Inspektor ochrony danych	Małgorzata Wendt
Poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Pucku	604374614
Ośrodek interwencji kryzysowej	58 673 41 93
Szpital lub SOR	Szpital Pucki, SOR w Szpitalu w Wejherowie
Miejsce zbiórki podstawowe	Boisko szkolne trawiaste
Miejsce zbiórki alternatywne	Boisko szkolne wielofunkcyjne
Punkt odbioru uczniów	Boisko
Bezpieczne pomieszczenia wskazane do doraźnego ukrycia	Hol główny, s.14,pokój nauczycielski, szatnia
Miejsce głównego wyłącznika prądu	Hol
Miejsce zaworu gazu i wody	Kotłownia

Załącznik 2 Imienny przydział zadań

Funkcja	Osoba podstawowa	Zastępstwo
Kierowanie do przybycia służb	Dyrektor	Wicedyrektor
Ogłoszenie komunikatu	konserwator	Wf-iści
Wezwanie i naprowadzenie służb	M.Kleisa	WF-iści
Odcięcie mediów przez osobę uprawnioną	Konserwator	Pani sprzątająca
Pierwsza pomoc i AED (dostępne w OSP Mieroszyno)	Nle przedszkola	Nle 1-3
Wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami	pedagog	psycholog
Sprawdzanie stanu osobowego	dyrektor	wicedyrektor
Kontakt z rodzicami	wicedyrektor	wychowawcy
Punkt odbioru uczniów	Boisko/budynek szkoły	
Dokumentowanie decyzji	Sekretarz, dyrektor	wicedyrektor
Pomoc psychologiczna	psycholog	pedagog
Kontakt z mediami	wicedyrektor	Nauczyciel j.angielskiego

Załącznik 3 Karta indywidualnej organizacji pomocy w sytuacji kryzysowej

Kartę przygotowuje się dla osoby, która może wymagać dodatkowej pomocy w poruszaniu się, komunikacji, rozumieniu poleceń, regulacji emocji albo dostępie do niezbędnego leku lub sprzętu. Zakres informacji ogranicza się do danych koniecznych dla bezpieczeństwa.

Obszar	Ustalenia
Imię i nazwisko oraz klasa lub funkcja	
Rodzaj potrzeb istotnych podczas sytuacji kryzysowej	
Sposób przekazywania krótkich i zrozumiałych poleceń	
Pomoc potrzebna podczas ewakuacji	
Pomoc potrzebna podczas pozostania w budynku	
Pomoc potrzebna podczas ukrycia i zabezpieczenia	
Niezbędny lek, sprzęt lub środek komunikacji oraz miejsce przechowywania	
Osoba podstawowa udzielająca pomocy	
Osoba zastępująca	
Sposób postępowania, gdy osoba pomagająca jest nieobecna	
Uzgodnienia z rodzicem, pełnoletnią osobą lub specjalistą	
Data ćwiczenia i wnioski	
Data przeglądu karty	

Karty nie wywiesza się w miejscu ogólnodostępnym. Osoby wyznaczone do pomocy otrzymują wyłącznie informacje konieczne do wykonania zadania.

Załącznik 4 Karta przebiegu sytuacji kryzysowej**Data i miejsce zdarzenia****Osoba przyjmująca zgłoszenie****Rodzaj zdarzenia****Osoba kierująca działaniami**

Godzina	Informacja lub decyzja	Podjęte działanie	Osoba

Liczba osób poszkodowanych**Osoby nierozliczone i ostatnie znane miejsce****Służby uczestniczące****Decyzja o zakończeniu bezpośrednich działań i godzina**

.....

Załącznik 5 Karta sprawdzenia stanu osobowego

Miejsce zbiórki lub zabezpieczenia:

.....

[illegible]

Załącznik 6 Rejestr przekazania uczniów opiekunom

Punkt odbioru:

Data:

.....

Godzina	Uczeń	Klasa	Osoba odbierająca	Sposób potwierdzenia	Podpis pracownika

Załącznik 7 Notatka z rozmowy zawierającej groźbę**Data i dokładna godzina****Sposób kontaktu i numer lub konto nadawcy****Dokładne słowa rozmówcy lub treść wiadomości**

.....

.....

.....

.....

Obszar	Ustalenia
Miejsce wskazane przez rozmówcę	
Czas zdarzenia	
Rodzaj zagrożenia	
Cechy głosu i sposób mówienia	
Odgłosy tła	
Dodatkowe informacje	

Komu i o której godzinie przekazano informację**Podpis osoby sporządzającej**

Załącznik 8 Karta rozpoznania sygnałów zagrożenia samobójczego i podjętych działań ochronnych

Karta porządkuje zaobserwowane sygnały oraz działania podjęte dla ochrony ucznia. Nie jest narzędziem diagnostycznym, nie służy do klinicznego określania poziomu ryzyka i nie zastępuje oceny lekarza lub specjalisty zdrowia psychicznego.

Pytanie lub informacja	Ustalenia
Dokładne słowa ucznia dotyczące śmierci lub samobójstwa	
Czy występują aktualne myśli samobójcze	
Czy uczeń ma plan, określony czas lub miejsce	
Czy ma dostęp do metody lub środków	
Czy zamierza działać teraz	
Wcześniejsze próby lub samouszkodzenia	
Stan psychiczny i zachowanie podczas rozmowy	
Czynniki zwiększające ryzyko i dostępne osoby wspierające	
Wezwanie 112 data godzina osoba	
Powiadomienie rodzica data godzina osoba	
Sposób przekazania ucznia i potwierdzenie przejęcia opieki	
Dalsze zalecenia i termin kontaktu	

Załącznik 9 Plan działań po zdarzeniu

Potrzeba lub wniosek	Działanie	Odpowiedzialny	Termin	Sprawdzenie

Data spotkania podsumowującego

Data ponownego sprawdzenia realizacji zaleceń

Podpis dyrektora

Załącznik 10 Potwierdzenie zapoznania pracowników

Potwierdzam zapoznanie się z procedurami, znajomość sposobów alarmowania, dróg ewakuacji, miejsc zbiórki, trybu pozostania w budynku oraz ukrycia i zabezpieczenia pomieszczeń.

I.p.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Data	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				
22.				
23.				
24.				

I.p.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Data	Podpis
25.				
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				
31.				
32.				
33.				
34.				
35.				
36.				
37.				
38.				

Załącznik 11 Rejestr ćwiczeń i aktualizacji

Data	Rodzaj ćwiczenia lub zmiany	Uczestnicy	Najważniejsze wnioski	Osoba odpowiedzialna i termin

Postanowienia końcowe

- Procedury obowiązują wszystkich pracowników szkoły oraz osoby wykonujące zadania na jej terenie w zakresie wynikającym z ich roli.
- Pracowników zapoznaje się z dokumentem przed dopuszczeniem do pracy, a następnie po każdej istotnej zmianie.
- Dokument podlega przeglądowi co najmniej raz w roku oraz po każdym zdarzeniu, ćwiczeniu ujawniającym nieprawidłowość, zmianie organizacyjnej albo zmianie przepisów wpływającej na sposób działania.
- Za aktualizację danych kontaktowych i lokalnych rozwiązań odpowiada dyrektor lub wskazana przez niego osoba.
- Załączniki robocze przechowuje się zgodnie z zasadami kancelaryjnymi, ochroną danych i ograniczeniem dostępu do informacji wrażliwych.

Procedury wprowadzono zarządzeniem nr z dnia

Podpis dyrektora: